

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM
MOTİVASYONUNUN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Özlem YILMAZ

Danışman
Doç. Dr. Murat ELİÖZ

SAMSUN
2021

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM
MOTİVASYONUNUN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Özlem YILMAZ

Danışman

Doç. Dr. Murat ELİÖZ

SAMSUN
2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Özlem YILMAZ tarafından, Doç. Dr. Murat ELİÖZ danışmanlığında hazırlanan “Özel Gereksinimli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonunun İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 14.1.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Özlem YILMAZ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. MEHMET ÇEBİ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Doç. Dr. MURAT ELİÖZ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi EKREM AKBUĞA Giresun Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı		☐ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
... / ... / ...
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

14 /02 / 2022

Özlem YILMAZ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

**Tez Başlığı :Özel Gereksinimli Bireylerde Spora Katılım
Motivasyonunun İncelenmesi**

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 08.12.2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 13

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

İmza

14 /02 / 2022

Doç. Dr. Murat ELİÖZ

ÖZET

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONUNUN İNCELENMESİ

Özlem YILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Ocak/2022

Danışman: Doç. Dr. Murat ELİÖZ

Bu çalışmada 18 yaş üstü spor yapan özel gereksinimli bireylerin spora katılım motivasyonlarının incelenmesi ve motivasyonu etkileyen durumların belirlenmesini amaçlamıştır.

Araştırmaya Karadeniz bölgesinde yaşayan görme (28 erkek), işitme (28 erkek), fiziksel özel gereksinim (26 erkek) ve diğer (27 erkek) grubu olmak üzere toplamda 109 gönüllü katılmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan demografik sorular anketi uygulanmıştır. Motivasyonlarını ölçmek için “Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği (ESKMÖ)” uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 paket programında analiz edilmiştir. Normallik testleri için Kolmogorov-Smirnov testi, veriler normal dağılım gösterdiği için İndependet t testi ve Tek-Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Homojenliği sağlamayan veriler Games-Howell testi ile Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma testi yapılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, yaşa göre motivasyonda değerinde anlamlılık elde edilmiştir ($p < 0,05$). Branşa göre, spora başlama nedenine göre ve sporcu lisans durumuna göre motivasyon değerlendirildiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$). Özel gereksinim türü ve ekipman türüne göre değerlendirildiğinde içsel motivasyonda anlamlılık bulunamazken ($p > 0,05$), dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında ($p < 0,05$) değerinde anlamlılık saptanmıştır. Son olarak spor yaşına göre değerlendirdiğimizde motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Sonuç olarak spor yapma alışkanlığının özel gereksinimli bireylerin spora katılım motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Bu sonuçlar özel gereksinimli bireylerin motivasyonlarını arttırmak için sporun bir araç olarak kullanılabilmesini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Motivasyon, özel gereksinim, spor

ABSTRACT

THE SURVEYING OF SPORTS PARTICIPATION MOTIVATION IN INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS

Özlem YILMAZ

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Physical Education and Sports

Master, December/2021

Supervisor: Doç. Dr. Murat ELİÖZ

In this study, it is aimed to survey the motivation of individuals with special needs who do sports over the age of 18 and determine the situations that affect motivation.

A total of 109 male volunteers, including blind (28 male), deaf (28 male), physically handicapped (26 male) and other (27 male), living in the Black Sea Region, participated in the research. A personal information form prepared by the researcher was applied to the participants. To measure their motivation, "Sport Participation Motivation Scale for Persons with Disabilities (SPMSP) was applied. The collected data were analyzed in the SPSS 22 package program. Kolmogorov-Smirnov was used for normality tests, Independent t test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were used because the data showed normal distribution. The data that did not provide homogeneity were evaluated by using the Games-Howell test and Post-Hoc Multiple Comparison test.

According to the findings obtained in the study, in motivation variable according to age, a significance was found ($p < 0,05$). No significant difference was found when the motivation was evaluated according to the branches, the reasons for starting sports, and whether the athlete had a licence or not ($p > 0,05$). When we look at the motivation according to the type of special needs and equipment, while there was no significance in intrinsic motivation ($p > 0,05$), extrinsic motivation and amotivation sub-dimensions ($p < 0,05$). Finally, when we evaluated according to sports age, a significant difference was found in the sub-dimension of amotivation ($p < 0,05$).

As a result, we can say that the habit of doing sports positively affects the motivation of individuals with special needs to participate in sports.

These results show that sports can be used as a tool to increase the motivation of individuals with special needs.

Keywords: Motivation, special needs, sport

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Özel gereksinimli bireyler üzerinde yapmış olduğum bu çalışmada; en başından sonuna kadar bana hep yol gösteren, bildiği her şeyi bana sabırla öğreten, yanlışlarımı telafi etme şansı veren, özgüven aşılayan, akademik bilgilerin yanı sıra bilgi ve birikimlerini de anlatıp benimle paylaşan, bir hocadan çok daha fazlası olan, öğrencisi olmaktan gurur ve onur duyduğum çok saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Murat Eliöz'e,

Bu alanda kendisiyle ilk çalışmaya başladığım, her şeyi hem teorik hemde uygulama olarak bana öğreten, her zaman destekleyen, kendimi geliştirebilmem için bana cesaret veren, güvenen, saygı ve özveriyle seven, kendisine yıllar geçse de hep minnettar kalacağım hocam olan ama abim kadar sevdiğim sayın Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Akbuğa'ya,

Beni bu yaşa getiren, hem sosyal hayatımda hemde eğitim-öğretim hayatım boyunca bana her imkânı sunan, uzakta bile olsam ellerini hep üstümde tutan, düşmeme izin vermeden elimden tutup kaldıran ve ebeveyn olmaktan çok bana arkadaş olan sevgili anne-babama, abime, kardeşime (Hamide, Şükrü, Cemal, Erkut) ve hayatım boyunca en büyük şansım olan manevi kardeşim Elif Hıdır'a,

Son olarak her zaman yanımda olan, bana değer veren değerli ekip arkadaşlarıma ve dostlarıma,

Teşekkürü borç bilir, sevgi ve saygılarımı iletirim.

Özlem YILMAZ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	İ
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	İİ
ÖZET.....	İİİ
ABSTRACT.....	İV
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	Vİİİ
TABLolar DİZİNİ.....	İX
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Özel Gereksinim Durumu ve Türleri.....	4
2.1.1. Özel Gereksinim Oluşumunun Nedenleri.....	4
2.2. Görme Özel Gereksinim.....	6
2.2.1. Görme Kaybına Bağlı Olarak Yapılan Sınıflandırma.....	6
2.2.2. Görme Özel Gereksinim Sporsal Sınıflandırma.....	7
2.3. İşitme Özel Gereksinim.....	7
2.3.1. İşitme Özel Gereksiniminin Oluş Yerine Göre Sınıflandırılması.....	9
2.4. Fiziksel Özel Gereksinim.....	9
2.4.1. Fiziksel Özel Gereksinim Sınıflandırması.....	10
2.5. Mental Retardasyon.....	11
2.5.1. Derecelerine Göre Zihinsel Özel Gereksinim Sınıflandırması.....	11
2.6. Özel Öğrenme Güçlüğü.....	12
2.6.1. Özel Öğrenme Güçlüğü Sınıflandırması.....	12
2.7. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB).....	13
2.7.1. Otizm Spektrum Bozukluğu Sınıflandırması.....	14
2.8. Down Sendromu.....	14
2.8.1. Down Sendromu Sınıflandırması.....	15
2.9. Motivasyon.....	16
2.10. Motivasyon Türleri.....	17
2.10.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon.....	17
2.11. Motivasyon Teorileri.....	18
2.12. Sporda Motivasyon Çeşitleri.....	18
2.12.1. Nitelik Açısından Sporda Motivasyon.....	18
2.12.2. Nicelik Açısından Sporda Motivasyon.....	19

2.13. Spora Katılım Motivasyonu	19
2.14. Özel Gereksinimli Bireylerde Psikolojik ve Sosyal Etkenler.....	20
3. MATERYAL METOT	23
3.1. Çalışmanın Katılımcıları	23
3.2. Etik Kurul İzni	23
3.3. Kişisel Bilgi Formu	23
3.4. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ).....	23
3.5. İstatistiki Değerlendirme	23
4. BULGULAR.....	25
5. TARTIŞMA.....	32
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	42
7. KAYNAKÇA.....	43
EKLER.....	54
ÖZ GEÇMİŞ.....	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

IBSA: Uluslararası Körler Federasyonu

IQ: Intelligence Quotient

ÖÖG: Özel Öğrenme Güçlüğü

OSB: Otizm Spektrum Bozukluğu

APA: American Psychological Association

DS: Down Sendromu

ESKMÖ: Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği

Db : Desibel

HL : Hearing Level

TABLolar DİZİNİ

Tablo 4.1. Normal dağılım tablosu.....	25
Tablo 4.2. katılımcıların kişisel bilgileri	25
Tablo 4.3. Yaşa göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması	26
Tablo 4.4. Branşa göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması	27
Tablo 4.5. Spora başlama nedenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması	27
Tablo 4.6. Sporcu lisans durumuna göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması	28
Tablo 4.7. Gereksinim türüne göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması.....	29
Tablo 4.8. Kullanılan ekipman türüne göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması	30
Tablo 4.9. Katılımcıların spor yaşına göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının korelasyonu ..	31

1. GİRİŞ

Sporla performansı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Fiziksel uygunluk durumu, motorsal özellikler, genetik yatkınlık ve bireyin psikolojik özellikleri bu konuda öne çıkan bazı etkenlerdir. Psikolojik özelliklerden biri olan motivasyon da sportif performans üzerine önemli, ölçüde etkin bir yere sahiptir (Çam, 1990). Spor, bireylerin zihni, duygusal, fiziksel ve toplumsal alanda sosyallik ve gelişim sağlayan geniş yelpazeli bir sosyal faaliyet alanıdır. Spora yönelen insanların en önemli gerekçelerinden birisi güzel görünme, fiziki açıdan hoş görünme ve bu durumdan memnun olma algısı içerisinde bulunmaktadır. Spor, kişilerin hem ruhsal gelişimine katkı sağlar hemde ruhsal gelişimini sağlarken kendine güven duygusu oluşturur ve geliştirir. Ayrıca spor bireylerin psikolojik açıdan hayata hazırlanmasını sağlayan en etkili faaliyet yöntemidir. Spor bu yönüyle insanların psiko-sosyal, toplumsal ve bireysel olarak denge oluşturmalarına katkı sağlar (Karakuzulu, 2018).

Geçmişten günümüze gelene kadar spor birçok farklı aşamalardan geçmiştir. Fiziksel görüntünün güzelleştirilmeye çalışılmasından, yaşayış tarzına, hoş vakit geçirme alışkanlıklarından, savaşlar için ordunun güçlendirilmesi ve halkın hazır tutulmasına kadar birçok uygulama bu aşamalar içinde sayılabilir. Sporun evrimine 1900'li yıllardan sonra bilimsel araştırmalar da dahil olmuş, bu yıllar itibarıyla sosyolojik yapının da değişmesi, sporun yukarıda sayılanlara ek olarak bir de bireylere ekonomik kimlik kazanımı sağlamıştır (Uyar, 2019).

Kişilerin bütün sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yaş, din, dil, fiziksel, bilişsel ve ruhsal yeteneklerini ayırt edilmeksizin bireyin hür iradesi ile erişim sağlamak hakkıdır. Fakat özel gereksinimli bireylerin bunlar gibi birçok hakları kullanma durumlarıyla ilgili bazı problemleri bulunmaktadır. Özel gereksinimli kişiler, çeşitli nedenlerle meydana gelen fiziksel, zihinsel, psikolojik, duyuşsal ve sosyal becerilerini farklı ölçülerde yitirmesine veya bu becerilerin gerilemesi nedeniyle normal yaşamın gerekliliklerine uyamama durumuyla karşı karşıya gelip; kendi başına hareket edebilmek için bazı düzenlemeler ve gelişimlere ihtiyacı olan bireylerdir (Yılmaz, 2021).

Spor, özel gereksinimli bireylerde kas kuvvetinin gelişimini, aerobik kapasiteyi, kaliteli yaşam sürecini ve bireyin refah hareket kabiliyetini artırmakta önemli bir yere sahiptir. Tüm bunlara ek olarak spor; özel gereksinimli bireylerin

yaşadığı sorunların başında gelen sosyal hayata uyum sağlamak açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu bilgiler ışığında özel gereksinimli kişilerin spor yapmaya teşvik edilmesi, spor yapabilmeleri için şartların olgunlaştırılarak uygun hale getirilmesi, ayrıca bu alanlara yenileri eklenerek genişletilmesi gerekmektedir. Bu alanda izlenecek yol haritasının belirlenebilmesi için özel gereksinimli spor branşlarıyla doğrudan ilişkili sağlık çalışanlarının ve spor insanların yetiştirilmesi, aynı zamanda bu ilgililerin alanı içeren çalışma perspektiflerini artırması gerekmektedir (Avcı, 2019).

Dünyaya gelen her 10 çocuktan biri özel gereksinimli birey olarak doğmakta veya doğduktan sonra yaşamını farklı gelişime sahip bir kişi olarak sürdürmek durumunda kalmaktadır. Bu çocukların %80'i gibi büyük bir kısmı hiçbir rehabilitasyon merkezi ve spor alanlarına sahip olmayan ülkelerde yaşamaya devam etmekte, bir bölümü ise yaşadığı yerde bu standartlar olmasına rağmen bunlardan yararlanamamaktadır. Spor, özel gereksinimli olan kişilerin bu duruma sahip olan ve olmayan bireylerle bir araya gelmelerine imkan sağlayarak özel eğitim alanında ulaşılması amaçlanan “*entegrasyon*” için son derece önemli bir köprü konumunda yer almaktadır. Böyle bir ortamda özel gereksinimli birey, diğer kişilerin sorunlarını gözlemleyerek kendine karşı olumlu bir tutum ve duruş geliştirmekte, yaratıcılığını geliştirmekte, yalnızlığını diğer insanlarla paylaşarak arkadaşlık kurmayı, bireylerle dayanışma içinde bulunmayı, yeteneklerini keşfederek gelişme olanağına sahip olmakta, kendisine ve diğer insanlara karşı olumlu duygular geliştirmekte, çevresi genişlemekte ve bunlarla beraber daha anlamlı, daha uyumlu bir yaşam sürme şansına erişebilmektedir (Şahin, 2016).

Spor, bugünlerde özel gereksinimli bireylerin eğitim ve rehabilitasyonunda terapi amaçlı kullanılmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin yapabilecekleri sporların pozitif sonuçları kendine, ebeveynlerine, çalışma hayatına ve çevreye direk olarak yansıyabilmektedir. Planlı yaşamak ve yapılan egzersizler, özel gereksinimli bireylerin sağlığına etki etmesinin beraberinde yaşama bağlılıklarını arttırarak kendilerine olan güvenlerini de arttırır.

Türkiye’de toplam özel gereksinimli bireyler nüfusunun % 58’i fiziksel, % 12’si işitme, % 8’i görme, % 22’si ise zihinsel özel gereksinimli bireyler tarafından oluşmaktadır. Özel gereksinimli nüfusumuzun toplamı genel nüfusun ortalama % 10’nu oluşturmuştur. Dünya’da özel gereksinimli birey sayısı azımsanmayacak

durumdayken, bireylerin sportif etkinliklere katılımındaki engelleri kaldırarak, onları sportif etkinlikler açısından engelsiz ve ulaşılabilir bireyler haline getirmeyi amaçlamalıyız (Keskin, 2008).

Bu çalışmanın amacı 18 yaş üstünde ve spor yapmakta olan özel gereksinime sahip bireylerimizin spora karşı olan bakış açılarını görmek ve bu doğrultuda onları spora yönlendiren nedenleri saptayarak motive olma yada olamama nedenlerini belirlemektir. Motivasyonsuzluğa neden olan durumlara çözüm bulmaya çalışarak bireylerimizi daha çok spora yönlendirmek, onlara özgüven aşımak ve bağımsız bireyler olarak hayatlarına devam edebilmeleri için gerekli imkanları sunmaya çalışarak literatüre de katkıda bulunmak istemekteyiz.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Özel Gereksinim Durumu ve Türleri

Özel gereksinime sahip olma, herhangi bir nedenle kişinin bedensel, bilişsel, duyuşsal, psikolojik ve toplumsal yeteneklerini farklı düzeylerde kaybetmesi ve bu kayıp nedeniyle becerilerinde gerileme ya da gecikme görüldüğünden dolayı topluma ayak uydurmada ve günlük yaşamını devam ettirmede sorun yaşaması durumu olarak açıklanabilir. Kişi bu durum nedeniyle özel ilgi, bakım, rehabilitasyon, korunma, destek ve özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Doğuştan olabileceği gibi sonradan da oluşabilir (Demir, 2019).

Bugüne kadar yapılmış olan çalışmalara baktığımız zaman özel gereksinim durumuna ilişkin birden çok tanımlama ve sınıflandırmaya rastlamak mümkündür.

1) Bozukluk/Yetersizlik(İmpairment): Anatomik, psikolojik veya fizyolojik yapı ve fonksiyonlarda meydana gelen bir eksiklik veya kaybın olması durumuna denmektedir. Bireylerde geçici veya kalıcı olarak görülebilir. Organ veya duylarda oluşan eksikliği ifade etmektedir.

2) Özur(Disability): Herhangi bir yetersizlik nedeniyle normal gibi varsayılan sınırlar çerçevesinde bir işi yapma yeteneğinin kısıtlanması veya yapılamaması durumu olarak açıklanabilmektedir.

3) Engel(Handicap): Yetersizliğe veya özüre bağlı olarak bireyin kültürel, toplumsal, yaş ve cinsiyet faktörlerine ilişkin normal olarak görülen aktiviteleri yapabilmeye becerisine engel olan ve sınırlayan olumsuz bir durumdur.

Dolayısıyla sahip olduğu yetersizlik ve ya özürdan dolayı kişinin toplumla özdeşmemesi, günlük yaşam becerilerini yerine getirememesi, hayatındaki bireysel rollerini yerine getirememesi demektir (Demir, 2019).

2.1.1. Özel Gereksinim Oluşumunun Nedenleri

Özel gereksinime sahip olmanın nedenleri şunlardır;

- a. Doğum öncesi nedenler
- b. Doğum sırasındaki nedenler
- c. Doğum sonrası nedenler

d. Diğer nedenler:

-Kazalar

-Savaşlar ve doğal afetler

-Yakın akraba evlilikleri

- Ana-çocuk sağlığı ve aile planlamasındaki aksaklıklar

2.1.1.1. Doğum Öncesi Nedenler

Özel gereksinim durumu çoğu zaman anne karnındayken oluşmaktadır. Bu durumun nedenleri arasında kalıtım, akraba evlilikleri, annenin hamileliğinin ilk üç ayı içerisinde geçirmiş olduğu ateşli ve bulaşıcı hastalıklar, yüksek tansiyon, annenin hamile kaldığı yaş, çoklu gebelik durumu, zararlı/kötü alışkanlıklar, annenin kemoterapi alması ve radyoaktif ışınlarla maruz kalması, hamilelikten önce annede oluşan ruhsal bozukluklar, gebelik sürecinin olması gerekenden kısa ya da uzun olması, annenin düşme, çarpma gibi kazalar geçirmesi, kan uyuşmazlığı, olası rahim kanamaları, hamilelikteki beslenme bozuklukları, vitamin eksikliği, bilinçsiz veya yanlış ilaç kullanımı, oksijensiz kalma gibi birçok neden yer almaktadır (Işık, 2019).

2.1.1.2. Doğum Sırasındaki Nedenler

Hamilelik süreci sağlıklı geçmesine rağmen doğum sırasında meydana gelen bazı durumlar dolayısıyla da çocuklar özel gereksinimli olarak dünyaya gelebilmektedirler. Bunlara plasenta ve göbek kordonuyla ilgili anormallikler, normal dışı olan doğum sancıları, doğumdaki zorluk nedeniyle çocuğun beyninin zarar görmesi, aletlerle veya müdahale sonucu gerçekleşen doğumlar, birden fazla doğum, doğum esnasında olan bulaşıcı hastalıklar, aşırı kanama, doğum esnasında yapılan yanlış müdahale/ler, bebeğin düşük kilolu doğması, sarılık gibi nedenler örnek olarak söylenebilir (Işık, 2019).

2.1.1.3. Doğum Sonrası Nedenler

Ebeveynler gerektiği gibi bir doğum sürecinden sonra normal doğumla çocuklarını dünyaya getirirler bile doğum sonrası oluşabilecek sorunlar da vardır. Beyin ve beyin zarı iltihaplanmaları, poliomyelit (çocuk felci), kazalar ve travmalar, yüksek ateş, ağır gribal enfeksiyonlar, solunum sisteminde, organlarda oluşan beyni etkileyen iltihaplanmalar, zehirlenme, tiroit bezinin az çalışması (hipotiroidi),

beyinde ve çevresinde aşırı sıvı birikmesi (hidrosefali), beyin tümörleri vb. hastalıklar birer örnektir (Işık, 2019).

2.2. Görme Özel Gereksinim

Kişinin gözünün görme yetisinden yoksun ya da ileri derecede yetersiz olması olarak tanımlanabilir. Görme özel gereksinimliler arasında bir de açıklanması gereken az görme kavramı yer almaktadır. Az görenler; görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan bireylerdir. Bu tür görme özel gereksinimliler normal gelişim gösteren insanların 6 m'den görebildiği nesnelere 2 m ile 60 cm mesafeden görebilmesi durumudur (Kurtoğlu, 2017). İnsanların bilgileri %85 gibi yüksek oranda görme duyusuyla elde etmiş olduğu düşünüldüğünde, görme fonksiyonunun yaşam üzerinde ne kadar önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Görme özel gereksinimi ile ilgili birçok tanım ve sınıflandırma olmasına rağmen, görme duyusundaki kayıp oranına göre değerlendirilmektedir. Hem uluslararası hem de ulusal literatürde kabul edilen tanımlamaya göre; “mümkün olan tüm düzeltmelerden sonra kişinin görüşü 20/200 oranından daha düşük veya görüş alanı düzeltici merceklere rağmen 20 dereceden daha düşük bireyler” kör olarak tanımlanmaktadır. Görme özel gereksinimlilerin dil ve sözel beceri gelişimlerinin süreç olarak yaşlılarıyla aynı seviyede seyretmesine karşın, genelleme ve soyutlama becerileri daha az gelişme göstermektedir. Bu kişiler alan ve derinlik kavramlarını dayeteri kadar algılayamadıkları için bu tür bilgileri, işitme ve dokunma duyularıyla öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler (Dalbudak, 2019).

2.2.1. Görme Kaybına Bağlı Olarak Yapılan Sınıflandırma

Yasal Körlük: Bireyde gerekli olan düzeltmeler yapıldıktan sonra dahi 20/200 görme keskinliğine sahip olan kişilerdir. Bu kişilerin görme açıları 20 dereceden daha fazla değildir.

Kısmi Körlük: Normal şartlarda gözün 60m uzaklıktan görebileceği şeyleri kişi ancak 3-6m uzaklıkta görebilir. 5/200 – 10/200 görme gücüne sahiptirler.

Hareket Algısı:Normal gözün 60m uzaklıkta görebileceği şeyleri ancak 90cm-1.5m uzaklıktan görebilirler. Bu yetenek tamamen algısalıdır. 3/200-5/200 görme gücün sahiptirler.

Işık Algısı: Ancak 90cm mesafedeki güçlü bir ışığı ayırt edebilirler. Fakat 90cm uzaklıktaki bir el hareketini ayırt edemezler. 3/200 ya da daha az görme gücüne sahiptirler.

Tamamen Körlük: Bu sınıflandırmaya sahip kişiler göze doğrudan gelen güçlü bir ışığı tanıyamazlar (Kaya, 2003).

2.2.2. Görme Özel Gereksinim Sporsal Sınıflandırma

Uluslararası Görme Özel Gereksinim Federasyonu[International Blind Sports Federation(IBSA)], kısmen görme özel gereksinimli veya görme özel gereksinimi olan sporcular için, uluslararası bir yarışma için üç sınıf belirlemiştir. Her sınıf kendi arasında görme özel gereksinimlilerin yapabilecekleri spor dallarını yapmaktadır. Bunlar;

B1: Tamamen görmezler, güçlü bir ışığı algılayabilirler ancak, hiçbir mesafeden el biçimini algılayamazlar.

B2: El şeklini algılayabilmelerine rağmen görme keskinliği 20/600'den, görme açıları ise görsel ortamda 50'nin altında olanlar.

B3: Görme açıları 5-200'dür.Bu bireyler 20/600-60/600 görme gücüne sahip olan kişilerdir (Dalbudak, 2019).

Görme özel gereksinimli bireylerin toplumla başarılı bir şekilde bütünleşebilmesi için gerekli etmenlerden biri de toplumun görme özel gereksinimine sahip olan bireyleri kabulüdür (Çakmak, 2011).

Görme özel gereksinimli kişilerin okullardaki yaşamlarında ve akademik alanlarda bazı zorluklar yaşadıkları bilinmektedir. Bu bireylerin kavramsal açıdan gelişimde ve bilişsel yeteneklerinde gecikme gözlenebileceği gibi özellikle de soyut kavramlar üzerine düşünmeyi gerektiren becerilerde ve alanlarda daha başarısız olabilmektedirler (Arslan ve ark., 2014).

2.3. İşitme Özel Gereksinim

Çevremizde meydana gelen ses dalgalarının kulağımız tarafından algılanıp beyindeki işitme merkezlerinde karakter ve anlam kazanmasına kadar olan süreci işitme olarak adlandırılır. İşitme özel gereksinimi; doğuştan ya da sonradan olan problemler nedeniyle işitme duyarlılığında meydana gelen azalmadır. Şiddeti 16-20000Hz. arasında olan sesleri duyamayan bireylere işitme özel gereksinimli birey

denir. Fizyolojik yaklaşım belirli bir yükseklik seviyesindeki sesleri işitemeyen bireyleri işitemeyen, diğerlerini ise ağır işiten olarak kabul etmektedir (Eliöz, 2018).

İşitme sistemi geniş bir bölgeyle ilişkilidir. Her iki kulakta görülen ileri derecede işitme kaybı olan bireylerde tek kulağa yapılan koklear implant cerrahisi sayesinde kişide sadece tek kulakta işitme sağlanabilmektedir. Ancak gelişimin; bilişsel olarak hatta dil becerileri açısından akademik olarak üst düzeyde olabilmesi için işitsel uyarıların beyne çift taraflı olarak iletilmesi gerekmektedir (Çolak, 2016). İşitme organı, iletim yolları veya merkezlerindeki doğuştan veya sonradan meydana gelen hasarlar nedeniyle işitmenin azalması ve seslerin algılanamaması durumu işitme kaybı olarak adlandırılır. Bireyde görülen işitme kaybı beraberinde işitsel ve işitsel olmayan sorunlarında görülmesine neden olabilir. Bu sorunların bazıları; duyamama, konuşulanları algılayamama, gürültülü bir ortamdaki konuşmaları anlayamama, gürültülü alanlardan rahatsızlık duyma ve dili kullanmada bireyin olumsuz yönde etkilenmesi durumları görülebilmektedir (Aytaç, 2016). Olası bir işitme kaybının belirtileri şunlar olabilir;

- Konuşma sıralamasında hata; ses tonunda ya da hacminde hata.
- Ne denildiğini ve kimin konuştuğunu belirlemede yetersizlik.
- Kafayı bir yana dönük tutma, dikkatsizlik ve aşırı hayal kurma.
- Yönleri takip etmede yetersizlik.
- Duygusal alanda dengesizlik, saldırganlık ve içekapanıklık.
- Akademik başarısızlık.
- Dengeyi devam ettirmede zorluk.
- Tartışmalara ve grup oyunlarına katılımda yetersizlik (Bakır, 2017).

İşitme kaybının derecesi yapılan ölçümlere göre, hafif, orta, ileri ve çok ileri derecede kayıp şeklinde terimlerle açıklanır. İşitme özel gereksinimli bireyler bazı sesleri duyabiliyor olsalar da bu durum konuşmayı ya da konuşulanları anlamaları için yeterli değildir. Hafif derece işitme kaybına sahip kişiler (26-40 dB-HL) normal konuşma şiddetinin altında olan sesleri, fısıltıları veya uzaktan gelen sesleri duymakta güçlük çekerler. Sözcükdağarcıklarında daralma olabileceği gibi konuşurken de bazı sesleri duyabilirler. Orta derece işitme kaybında (41-65 dB-HL)

doğal dil gelişim süreci engellenmiş olur. Konuşma ve öğrenme alanlarında bazı problemlerle karşılaşılır. Yüksek düzeydeki sesleri algılayabilirler ve normal gelişim sürecini geriden takip ederler. Kullanılabilecek olan işitme cihazından yüksek oranda fayda görürler, erken tanılamave erken cihazlama çok önemli bir yere sahiptir. İleri derecedeki işitme kaybında (66-95 dB-HL) bireyler konuşma seslerini ve etraftaki sesleri işitemez. Yalnızca yakın mesafeden yapılan bağırma ile işitme gerçekleşebilir. Bireylerin erken tanılama, erken cihazlandırma ve yoğunlaştırılmış özel eğitimlere ihtiyaçları vardır. Bu özel gereksinime sahip kişilere işitsel-sözel yaklaşımla beraber işaret dili eğitimine de önem verilmesi gerekir. Çok ileri derece işitme kaybında ($96 \leq \text{dB-HL}$) herhangi bir sesin yada uyarının duyulması mümkün olmamaktadır. Bireylerin erken tanılama, erkenden sağlanacak işitme cihazı, koklear implant ve yoğun özel eğitim gibi ihtiyaçlara gereksinimi vardır (Tığoğulları, 2018).

2.3.1. İşitme Özel Gereksiniminin Oluş Yerine Göre Sınıflandırılması

- İletim tipi işitme kayıpları: Dış ve orta kulağın etkilenmesi nedeni ile sesin iç kulağa iletiminin engellenmesi ile meydana gelen işitme kaybıdır.
- Sensörinöral işitme kayıpları: İç kulakta bulunan koklea ve/veya koklear sinirde ve işitsel yol üzerinde meydana gelen zedelenmeler sonucu oluşan işitme kayıplarıdır.
- Karma tip işitme kayıpları: Hem iletimsel hem de sensörinöral işitme kaybının aynı kulakta bulunması ile oluşan işitme kayıplarıdır.
- Fonksiyonel işitme kayıpları: İşitme kaybı olmadığı halde işitme kaybı var gibi davranması yada gerçekten işitme kaybının olduğuna inanmasıyla ortaya çıkan durumu ifade eder.
- Santral işitsel işleme bozuklukları: Santral sinir sisteminde meydana gelen zedelenme ile oluşan işitme kayıplarıdır.
- İşitsel nöropatiler: İşitme sinirinde meydana gelen defektler sonucu gelişen bozuklukları ifade eder (Saatci, 2019).

2.4. Fiziksel Özel Gereksinim

Fiziksel özel gereksinim, önceden veya sonradan geçirilen hastalıklar, kazalar veya genetik nedenlere bağlı olarak bireyin kas, iskelet sistemi ve eklemlerdeki fonksiyonlarının kısıtlanması veya kaybedilmesi sonucu oluşan hareketlerindeki yetersizlik durumuna denir. Fiziksel özel gereksinimin diğer bir tanımı ise; farklı

nedenlerle bir veya daha fazla organını kaybetmek veya işlevselliğini kaybetmiş kemik, eklem ve kaslarda ki normal dışı olan durumlardır. Fiziksel özel gereksinimli bireyler kısmen veya tamamen birine/birilerine muhtaç olarak da hayatlarını sürdürebilirler. Ancak tekerlekli sandalye, koltuk değneği, ortopedik ayakkabılar, protez, işitme veya görme cihazları gibi araç ve gereçlerle hayat standartlarını kolaylaştırabilirler. Bir bacağın veya uzvun diğerinden kısa olması veya elin kopmuş olması ilk bakışta görülebilen ve anlaşılması kolay olan özel gereksinim türleridir. Fakat ilk bakışta kesinlikle anlaşılamayan subjektif belirtiler de olabilmektedir. Örneğin iç organları, sindirim, dolaşım, solunum sistemlerinde oluşabilen fiziksel özel gereksinim türleri de vardır. Doğumdan önce gebelik süresince annenin geçirmiş olduğu hastalıklar, kazalar gibi sebepler veya akraba evlilikleri, ebeveynler arasındaki kan uyumsuzlukları gibi sebeplerin yanı sıra doğum sırasında meydana gelen kemik zedelenmeleri, kırılmalar, kopmalar, yanlış kaynamalar nedeniyle de özel gereksinim durumu meydana gelmektedir.

Fiziksel özel gereksinim sebepleri;

- Merkezi sinir sistemi zedelenmesi sonucu
- Kas ve omurga sisteminin zarar görmesi sonucu
- Doğuştan oluşan sebepler
- Diğer ortopedik rahatsızlıklar ve süreğen hastalıklar

2.4.1. Fiziksel Özel Gereksinim Sınıflandırması

Doğuştan kalça çıkığı: Sendeleyerek yürüyen bireyler ve toplumda “total” olarak adlandırılan kişilerin doğum esnasında yaşadıkları kalça sakatlanmasıdır. Yeni doğmuş olan 100 çocuğun 2 yada 3’ünde görüldüğü kabul edilmektedir.

Doğuştan çarpık ayak: Bir veya iki ayağın da içe dönük yada çarpık olması durumudur. Dünyaya gelen 1000 çocuğun 1’inde olabilmektedir.

Kol, bacak noksanlığı, yapışıklığı, parmak özel gereksinim türleri:Kişide kol, el, bacak veya parmaklarının olmaması, eksik yada yapışık olması olarak açıklanabilir.

Boyun, bel ve sırt özel gereksinim türleri: Vertebraların yapışık olması, fazla, eksik veya açık olması, boyundaki kısalık, bel bölgesindeki kamburluk, dwarfizm(cücelik) ve felçler bu kategori içerisinde.

Felçler:Bireylerin el, kol ve bacaklarında meydana gelen kısmen veya tamamen oluşan hareket kaybı durumudur. Vücudun yarısında veya tamamında görülebilir.

Kürek ve köprücük kemiği özel gereksinim türleri:Bu gereksinime sahip olan kişilerde bir yada iki scapula birden yukarı çekilir, eksiklikler varsa omuzlar gevşek ve sarkık kalır (Yıldırım, 2020).

2.5. Mental Reterdasyon

Doğum öncesi, doğum sırası ya da sonrası zamanlarda farklı nedenlere bağlı olarak, zihinsel, sosyal olgunluk gibi gelişim basamaklarında görülen yavaşlama, duraksama ve gecikmeye bağlı olarak akranlarından dörtte bir yada daha yüksek oranda gerilik/gecikme meydana gelmesi olarak tanımlanabilir (Şinikoğlu, 2017).

Zihinsel özel gereksinimli bireyler; zekâ fonksiyonlarının normalin altında olması ve bunun yanında kişilerle iletişim kurma, günlük ev rutinleri, akademik durumları, öz bakım becerileri, sosyal becerileri, iş vb. durumlara uyum sağlama davranışlarından iki veya daha fazla alandaki yetersizlik durumu olarak açıklanabilir.

2.5.1. Derecelerine Göre Zihinsel Özel Gereksinim Sınıflandırması

Hafif derece zihinsel özel gereksinim; zekâ düzeyleri normalin altında kalan bu sınıflandırmadaki zihinsel özel gereksinimli bireyler normal okullardan yeteri kadar fayda sağlayamamaktadırlar. Bireyler özbakımlarını çoğunlukla kendileri yapabilmekte ve aynı zamanda akademik yeterliliklerini geliştirebilmek için ilkökul programlarından kısmen veya tamamen destek almaları gerekmektedir.

Orta derece zihinsel özel gereksinim;olarak bildirilen bireyler öğretilbilir zihinsel özel gereksinimli bireyler grubunda yer almaktadırlar. Bu sınıflandırmadaki bireylerin bilişsel durumları sınırlı olmasına karşın okullarda her türlü eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanabilirler. Ama akademik öğrenme kapasiteleri normale göre daha yavaş olmasından dolayı akranlarının gerisinde takip etmektedirler.

Ağır derece zihinsel özel gereksinim; kategorisinde yer alan kişilerin ise motor becerileri olması gereken düzeyin altında kalmaktadır. Bu yüzden özbakımlarını başkalarının desteği olmadan gerçekleştiremezler. Birden fazla hastalıkla mücadele edebilirler. Sözel iletişimlerinin zayıf olmasının yanı sıra kendilerini çoğunlukla bir

sözcükle anlatmaya çalışırlar. Günlük hayatlarındaki basit işleri dahidesteksizyerine getiremezler (Keleş, 2021).

Eğitsel duruma göre zihinsel özel gereksinimli bireyler; eğitilebilir ve öğretilbilir olmak üzere iki gruba ayrılır. Eğitilebilir zihinsel özel gereksinimli bireyler; grubuna giren kişilerin sayısal(matematik), okuma-yazma gibi temel akademik becerileri öğrenebilmektedirler. Bu grupta yer alan kişiler bunların yanında özbakım becerilerinesahip olmakla beraber IQ(Intelligence Quotient) seviyeleri 50-54 ile 70-75 puan arasında olmaktadır. İlkokul zamanlarında yapılan akademik öğrenmelerde yaşlarına göre geriden gelmektedirler. Fakat akademik programlarının devamında bu yönden bilgi ve beceriye sahip olabilirler. Öğretilbilir zihinsel özel gereksinimli bireyler; IQ puanları 25-35 ile 50-55 arasında olmaktadır ve genellikle okul öncesi çağlarında gecikmelerin farkına varılabilmektedir. Bu sınıflandırmadaolan zihinsel özel gereksinimli bireyleryetişkinlikçağlarına geldiği zaman toplumuniçinde yer alarak; eğitim kurumlarında, evde, iş yerlerinde iletişimin gerekli olduğu yerlerde bulunabilirler. Aynı zamandabazı korunaklı olan işyerlerinde de çalışabilirler. Fakat her şeye rağmen başkalarının desteği olmaksızınbu durumları gerçekleştiremezler (Keleş, 2021).

2.6. Özel Öğrenme Güçlüğü

Özel öğrenme güçlüğü(ÖÖG)“gelişimsel bozukluk” sınıflandırmasına alınmış ve disleksi(okuma bozukluğu), disgrafi(yazılı anlatım, dil bozukluğu), diskalkuli(matematik öğrenme bozukluğu) olarak alt gruplara ayrılmıştır. Bu alt gruplar arasında en sık görülen disleksi ve sonrasında diskalkuli bozukluklarıdır.

2.6.1. Özel Öğrenme Güçlüğü Sınıflandırması

1. Okuma bozuklukları (Disleksi),
2. Matematik öğrenme bozuklukları (Diskalkuli),
3. Yazılı anlatım bozuklukları (Disgrafi),
4. Başka terimlerle adlandırılmayan öğrenme bozukluğu olmak üzere, toplamda dört alt başlık altında kategorize edilmiştir. Herhangi bir bireyde bu bozukluk alanları beraber veya tek başlarına görülebilmektedir (Tuğ, 2011).

ÖÖG'ne sahip olan bireyler; mantıkla ilgili alanlarda zorlanır, kendilerini ifade edemeyebilirler, bir şeyi organize etmede yada planlamada sorun yaşarlar, hiperaktif

veya tam tersi hipoaktif olabilirler, yer-yön veya zaman bilgisi alanlarında zorlanırlar, zamanlarını verimli kullanamazlar, duygu durum bozukluğu yaşayabilir, özgüvenleri eksik olabilir, olası değişikliklere uyum problemi yaşayabilir, büyük kas ve küçük kas motor becerilerde gecikmeler olabilir aynı zamanda herhangi bir alanda üst düzey başarıya sahip olurken başka alanlarda aynı performansı gösteremeyebilirler (Selçuk, 2017).

Öğrenme güçlüğü durumuhem bireylerden hemde çevresel etkenlerden dolayı olabilmektedir. Özel öğrenme güçlüğünün kişiden kaynaklı olan nedenleri arasında; zeka geriliği, duygusal problemler, nörolojik sorunlar, kronik rahatsızlıklar söylenebilir. Çevresel faktörlerden olan nedenler arasında ise; ailesel problemler, ekonomik ve kültürel faktörler, travma sonrası sorunlar, eğitim kurumu ve eğitici sorunları veya eğitim programlarından kaynaklanabilen sorunlardan olabilmektedir (Yiğiter, 2005). Bunun yanı sıra özel öğrenme güçlüğünün bu etkenlerden kaynaklanmadığı, bu etkenlerin sadece öğrenme güçlüğünün derecesini arttırmada rol oynayabileceğini savunan araştırmacılar da vardır. ÖÖG'nün neden/lerinin henüz bilinmediğini, yapılan bazı araştırmaların genetik etkenleri öne sürdüğünü ve genetik temelli yapılan bu çalışmalar sonucunda tek yumurta ikizlerinde %68, çift yumurta ikizlerindeyse %38 uyum düzeyi olduğunu belirtmişlerdir (Sınır, 2020).

2.7. Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB)

Otizm spektrum bozukluğu; sosyal iletişim ve etkileşim sorunları temelde olmak üzere sınırlayıcı veya olağandışı ilgi ve tekrarlayıcı davranışlarla kendini gösteren nörolojik bir bozukluktur. OSB'li bireyler; çok küçük yaşlardan itibaren göz kontağı kuramama, odaklanma, çevre ve nesnelere az ilgi veya ilgisizlik, sese tepki vermeme gibi davranışlarla kendini gösteren, etkilenme düzeyi bireyler arası değişkenlik gösterebilen ve ömür boyu devam eden bir gelişimsel bozukluktur (Ünlütürk, 2021). OSB erkeklere nazaran kız çocuklarda daha az görülmektedir (Demirbaş, 2021). Cinsiyetler arasındaki bu durumun fetal androjene maruz kalma ve beyin zedelenme eşiğinin erkek bireylerde daha düşük olmasıyla ilişik olabileceği iletilmiştir. Buna rağmen otizmin kız çocuklarda daha ağır bir seyir gösterdiği ve beraberinde MR(mental retardasyon)'un görülebildiği, farkına varılma ortalama yaşının ise kız çocuklarda erkek çocuklardan daha önce anlaşıldığı söylenmiştir (Bozkurt, 2019).

Otizmin genetiğini araştırmak için yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar OSB'nin kalıtsal olarak oluşma ihtimalinin %90 olduğunu göstermiştir (Demirbaş, 2021). Aynı zamanda yapılan bazı araştırmalar, otizmin gelişimsel bozukluklar arasında en yaygın olan tanı olduğunu, görülme durumunun ise 2012 yılından bu yana 68/1 olduğunu belirtmektedir (Kandaş, 2019). Araştırmacılar OSB'li kişilerin yakınlarında geniş otizm fenotipi ile belirtilen hafif düzeylerde otizm özelliklerine benzer durumlar gösterdiklerine dair sonuçlar bulmuşlardır (Fadıloğlu, 2019).

Otizimde yapılacak olan erken tanı ve müdahaleler bykneme sahiptir. Yapılan bazı alışmalar OSB'de erken çocuklukta normal gelişim gösteren akranlarıyla etkileşim kurduklarında kendi kendilerine de öğrenme gerçekleştirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanacak olan eğitim programlarına ailelerin de eşlik etmesi çok önemlidir (Sert, 2020).

2.7.1. Otizm Spektrum Bozukluğu Sınıflandırması

Asperger Sendromu: Sosyal iletişim-etkileşim alanında görülen sorunlar ve ilgi alanlarının sınırlı olmasıyla görülen bir bozukluktur. Fakat otizmde gözlenen ekolali, konuşma bozukluğu, zbakım alanında yetersizlik ve çevreye karşı olan ilgisizlik gibi durumlar görülmemektedir (Dalmış, 2013).

ATipik Otizm: OSB'ye benzeyen özellikler gösteren ancak OSB tanı kriterlerine uymayan bir bozukluktur (Saltık, 2021).

Çocukluk Dezintegratif Bozukluğu: OSB sınıflandırmalarında çok az görülen bir bozukluktur. Yaşamın ilk yıllarında normal gelişim gösteren bireyde iki yaşın sonrasında becerilerinde gerileme ve kayıp görülür. İlerleyen yaşlarda otizm belirtilerine rastlanır. Bu bozukluğu APA "Diğer başka zgn hastalık, yaygın gelişimsel hastalık ya da şizofreni hastalığı ile daha uygun ifade edilemez" şeklinde açıklamaktadır (Kavlak, 2019).

2.8. Down Sendromu

Down sendromu kromozom hastalıklarından en sık görülen türdür. Her bireyi etkileyebileceği gibi zihinsel özel gereksinimli bireylerin de ortalama %15-20'sini oluşturmaktadır. Bu sendromdan ilk kez John Langdon Down 1866 yılında bahsetmiştir (Uğur, 2021). Long Down bu sendromdan bahsederken akranlarına göre farklılığa sahip olan ve yüz hatlarının Asyalılarıyla benzemesinden dolayı Mongoloit İdiotlar olarak bildirmiştir (Yeşilufa, 2021). Down sendromlu kişilerde boynun kısa

olması, parmakların kısa ve şişik olması, obezite, ekstremitte kısalığı, gözlerin çekik olması, burnun basık, saçların seyrek olması gibi belirgin özellikler bulunmaktadır. Aynı zamanda kişilerde motor becerileri de etkiler. Bununla beraber bireylerde anormal hareket durumları gözlemlenmektedir (Demir, 2021).

Down Sendromu'ndaki kromozomların fazla oluşunun sebebi ya da kromozomlarda neden yanlış bölünme meydana geldiğine dair nedenler tamda bilinmemektedir. Yapılmış olan çalışmalarda; anne yaşının 35'in üstünde ve baba yaşınında 45-50 yaşın üzerinde olması, gebelikte esnasında yaşanan sıkıntılar ve bu sürede annenin maruz kaldığı röntgen ışınları, annenin ilaç kullanımı, madde bağımlılıkları, teknolojik araçlardan ve benzeri cihazlardan yayılan akımlar ve çevre kirliliği gibi birçok nedenlerin sayılmasına karşın DS'nin kesin oluş nedeni henüz bilinmemektedir (Doğan, 2020).

2.8.1. Down Sendromu Sınıflandırması

Down Sendromu 3 farklı türde sınıflandırılır. Bunlar; trizomi 21, translokasyon ve mozaik'dir.

Trizomi 21; Down sendromu nüfusunun yaklaşık %90-95'ini oluşturmaktadır. Döllenmenin ilk safhalarında bölünmenin yanlış olmasından dolayı yani kromozomlar bölünme yapması gerekirken bitişik kalmaları ve fazladan gelen 1 kromozomla beraber 21. Gen zincirinde 3 çift kromozom toplamda 47 kromozom olması olarak açıklanabilir (Mirze, 2020).

Translokasyon; DS'li bireylerin %4'ünü oluşturmaktadır. Kromozomlarda yer alan yapısal bozukluklar sonucunda oluşmaktadır. Anne yaşının genç olmasına rağmen yapısal düzensizliği taşıma durumu yüksektir. Bu bireylerde genetik olarak 46 kromozom vardır ancak ebeveynlerde(sadece anne ya da baba da olabilir) 45 kromozom olmaktadır (Ertekin, 2020).

Mozaik; hücrelerin bir kısmında 46 kromozom, bir kısmında ise 47 kromozom olan iki tipin karışımı bu sınıflandırmanın teşhisinde önemli bir yere sahiptir. Diğer iki sınıflandırmaya göre down sendromunun fiziksel özelliklerini daha az taşıyor olabilirler (Alpdoğan, 2020).

DS'li çocuklarda motor hareketlerde görülen gecikmeler bireylerdeki diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir. Dolayısıyla çocuklara uygulanacak olan erken müdahaleler ve tedaviler onların özbakım ve yaşamsal faaliyetlerini kendi başlarına

gerçekleştirebilmesine katkı sağlamakla beraber özgüvenlerini de arttırarak ailelerinden bağımsız olarak günlük rutinlerini yerine getirebilmeleri için de önemli bir yere sahiptir (Miribrahimova, 2020).

2.9. Motivasyon

Psikolojik bir kavram olan bu terim farklı açılardan incelenmiş olup motivasyon kavramının birden fazla açıklamasının yapılmasına olanak sunmuştur (Sönmez, 2018). Motivasyon kavramı; bir veya birden fazla kişinin kendilerine belirlemiş oldukları hedef/lere yönelik onlara ulaşmak amacıyla yapmış oldukları çalışmalar için göstermiş oldukları özgüvenleri olarak açıklanabilir (Aydoğdu, 2020).

Güdü (motivasyon) lerin tamamıyla ortadan kalkması gibi bir durum hemen hemen yoktur. Kişilerin güdülerinin hepsi tatmin edilse dahi aradan zaman geçtikçe tekrardan ortaya çıkabilmektedirler. Bu durum “güdü döngüsü” olarak adlandırılır. Güdü döngüsünü meydana getiren üç aşama vardır. Bunlar; ihtiyaç/ları hissetmek, onları karşılamak için davranışsal başlangıçlarda bulunmak ve bu ihtiyaçları karşılamak şeklinde sıralanabilir (Kesler, 2020).

Motivasyon kişilerin amaçlarına yönelik eylemlerde bulunması için onların harekete geçmesinde önemli bir etkidir. Bu doğrultuda çocukların öğrenmelerinde onları güdülemek için önemlidir. Aynı zamanda kişiden kişiye göre değişebilir yani herhangi birini motive eden olaylar veya etmenler başka kişi/leri motive etmeyebilir. Daha çok insanların davranışlarında gözlemlenen bir olgudur (Yalçın, 2015). Kendi içerisinde içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç alt sınıfa ayrılmıştır. İçsel motivasyon bireylerin içinden geldiği gibi ilgilendikleri ve hoşlandıkları için yapması, dışsal motivasyon kişilerin hedefleri doğrultusunda gerekenleri gerçekleştirmesi, motivasyonsuzluk ise herhangi bir eyleme başlamaya niyetlenmemesidir (Güler, 2017).

Her bireyin kendine ait bir karar mekanizması vardır. Bu mekanizmaya göre motivasyon etkenleri kişiden kişiye değişmektedir. Kişinin karşı karşıya kaldığı olay/larda motivasyon durumu değişiklik göstermekte hatta belki de gelişim gösterebilmektedir. Motivasyon olgusuna karşı bireyler kendilerine öz davranışlar geliştirebilir, bakış açısı değişebilir veya olumlu etkenler olumsuzlaşabilir (Atalay, 2019). Motivasyon kavramının temelinde üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlar:

- Kişinin kendisinde olan ve birçok farklı şekilde davranmasını sağlayan güç ve hareketin başlamasını sağlayacak çevresel faktörlerle isteklerin etkileşime geçmesi
 - Bu amaç doğrultusundaki tavrın ölçülmesi
 - Kişinin amacı doğrultusunda buna yönelik hareketin devam ettirilmesi
- Olarak açıklanabilir (Bağcı, 2017).

2.10. Motivasyon Türleri

2.10.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon

Motivasyon içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olmak üzere ikiye ayrılır. Kişiyi motivasyona yönelten etken/ler çevreden kaynaklanıyorsa dışsal motivasyon denir. Bireyin yapmış olduğu eylem sonucunda başarılı olduğu zaman ailesi veya öğretmeni tarafından ödül kazanması dışsal motivasyon örneğidir. Kişinin ihtiyacına karşılık göstermiş olduğu tepki içsel güdüdür. Bireyin ihtiyacına karşı hissettiği arzular, hevesler de içsel motivasyondan kaynaklanan duygulardır (Baysal, 2019).

Bazı insanlar içsel motivasyondan bazıları ise dışsal motivasyondan daha çok etkilenmektedir. Ancak içsel güdünün dışsal güdüden fazla olması daha büyük bir öneme sahiptir. Çünkü dışsal motivasyon içsel motivasyonun fazla olduğu zamanlarda daha da etkili olmaktadır (Karharman, 2019).

Kişiler bu iki motivasyon türünden herhangi biriyle motivasyonunu sağlayamadığı zaman göstermiş oldukları tepkilerinin kendi istekleri dışındaki güçlerle açığa çıktığını düşünebilirler. Bu durum karşısında hissettikleri çaresizlik duygusuyla bu işe girişme nedenlerini de sorgulamaya başlarlar. Sonuç olarak da harekete geçmiş oldukları eylemi yada sporu yapmaktan vazgeçebilirler. Bu düşünceye sahip olan kişilerin de motivasyonsuzluğunun yüksek olduğu düşünülebilmektedir (Kolayış ve ark., 2015).

Bazı çalışmalarda içsel nedenlerle spora başlayan kişilerin yeteneklerini geliştirmek, özgüvenlerini arttırmak, takımla iş birliğinde bulunmayı öğrenmek isterken, dışsal nedenlerle spor yapan kişilerin daha çok sosyalleşmek ve diğer sosyal nedenlere bağlı olduğunu göstermiştir (Şirin ve ark., 2008).

2.11. Motivasyon Teorileri

Başarı ihtiyacı teorisi; bu teori bireyin en çok gereksinim duyduğu şeyin başarı olduğunu ve bu yüzden bireylerin başarı ihtiyacı ile daha çok mutlu olduklarını ifade etmektedir (Akbulut, 2021).

Yüklemler teorisi; kişiler yaşamış oldukları olaylardan tecrübeleri doğrultusunda kendi içlerinde açıklamaları ve sebep aramaya çalışmaları olarak açıklanabilir (Sönmez, 2018).

Hedefi gerçekleştirme teorisi; bu teoriye göre bireyin harekete geçeceği hedef davranışının başarıya ulaşması için amaçlarının önemini ifade eder. İnsanların motivasyonlarını anlayabilmek için başarı ya da başarısızlık kavramlarının kişi için ne ifade ettiği bilinmelidir (Aydoğdu, 2020).

2.12. Sporda Motivasyon Çeşitleri

Sporda motivasyon ikiye ayrılmaktadır. Bunlar nitelik açısından motivasyon ve nicelik açısından motivasyondur. Bu iki tür de kendi içinde başlıklara ayrılmaktadır.

2.12.1. Nitelik Açısından Sporda Motivasyon

2.12.1.1. Genel Spor Motivasyonu

Spor motivasyonunun en temelinde yer alan toplumsal ve ruhsal ihtiyaçları ifade eder. Bu ihtiyaçlar arasında övgü alma, arkadaş/dost edinme, sosyalleşme gibi ihtiyaçlar bulunmaktadır. İnsanların yaşadığı çevre, içine doğduğu toplum ve o toplumun getirdikleri ve aile kaynaklı gelen motivasyon kişilerin bakış açılarını, düşüncelerini yönlendirmektedir (Yalçın, 2015).

2.12.1.2. Özel Spor Motivasyonu

Bu motivasyon çeşidi genetik kökene sahiptir. Oyun, sporun getirmiş olduğu rahatlık, hareketli olma, sağlıklı olma, kondisyonu arttırmak gibi istekleri açıklamaktadır. Bireyin yapmış olduğu spor branşında iyi olabilmesi için nitelik açısından sahip olduğu motivasyonun çok yüksek seviyede olması gerekmektedir. Bu iki türden herhangi birinin motivasyonunun yüksek diğerinin düşük olması durumunda farklı sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu nedenle iki türünün de yüksek olmasını sağlamak ve sporcuları eğitimini buna göre gerçekleştirmek önemli bir yere sahiptir (Çam, 1990).

2.12.2. Nicelik Açısından Sporda Motivasyon

2.12.2.1. Yetersiz Motivasyon

Kişinin spor branşında başarısına yönelik motivasyonunun olması gerekenden daha düşük seviyede olması durumudur. Yetersiz motivasyona sahip olan sporcularda başarıya karşı isteksizlik görülebilir (Kesler, 2020).

2.12.2.2. Yeterli Motivasyon

Bu motivasyona sahip olan birey/ler hem ruhsal hem de fiziksel olarak rekabete hazırdırlar. Yaşam süreci içerisinde hedef davranışlarını gerçekleştirmek için mücadele edebilir ve herhangi bir engelle karşılaştıkları zaman stresleriyle başa çıkabilirler (Yalçın, 2015).

2.12.2.3. Aşırı Motivasyon

Sporcuların branşlarındaki başarısızlıklarına yetersiz motivasyondan daha fazla karşılaşmaktadır. Zaman içerisinde sporda amaç hırslı bir rekabete dönüşmüş ve başarı için birçok şeyin göz ardı edildiği veya göze alındığı bir savaşa benzetilmiştir. Sporcular kazanamama korkusuyla çok sık karşı karşıya gelmektedir. Duygu durumlarının üst düzeyde yaşandığı bu dönemlerde sinir sistemi de olumsuz etkilenmektedir (Çam, 1990).

2.13. Spora Katılım Motivasyonu

Motivasyonu, spora doğru yönelim veya manipülasyon sağlaması bakımından incelendiğimizde özellikle özel gereksinimli bireylerin günlük hayatlarında spora ayırdıkları zaman ve farklılıklarıyla çeşitli spor branşlarına katılımlarını sağlayan önemli etkenlerden biri olarak, bireylerin sporsal aktivitelerde bulunmalarının faktörlerindedir (Yılmaz, 2021).

Sporsal aktivitelerin; kültürel, sosyal, dil, din gibi engel olarak görülen bu alanları engel olmaktan çıkararak bütünleştirmek gibi kendine has bir durumu vardır. Bunun yanı sıra sporun evrenselliği ile kültürel, fiziksel, ekonomi ve sosyal alanlarında kalkınmaya neden olmasıyla beraber, farklı gelişim gösteren kişileri topluma kazandırmak, yaşam standartlarını üst seviyeye çıkarabilmek için önemli bir araçtır (Danışlı, 2020).

Sporda elde edilen başarı ile motivasyonun arasındaki ilişki çok önemlidir. Motivasyonsuzluğa sahip olan kişilerin başarısız olma durumu neredeyse

kaçınılmazdır. Bireyler kendilerini olumsuz durumlardan korumaya çalışır ve uzaklaşırlar, onlara mutluluk veren, rahatlatan ve huzur veren durumları veya olguları ararlar (Kuru ve ark. 2009).

Branşlarında en iyiye ulaşmak ve olabildiğince performansını yüksek göstermek isteyen ve bunun içinde yüksek motivasyona sahip olan sporcular, azimli ve özgüvenli sporcular olmaktadır. Takım sporlarındaki ruha sahip olan, ekip arkadaşlarıyla bütünleşik olabilen ve bu kişilerle amaçları uğruna mücadele gösteren durumlar bireyleri mutlu kılar (Çakmakçı, 2021).

Günümüzde birçok sporcunun çoğu anlamda eşit haklara hatta yetilere sahip olmasına rağmen sporcuların çok az bir kısmı yüksek düzeyde performansa ulaşmayı başarmaktadır. Bu durum bir çok farklı nedenlerden dolayı kaynaklanabilmektedir ve motivasyon bu nedenler arasında en önemlilerinden biridir (Şahin ve ark., 2021).

Özel gereksinimli bireylerde spor, kişilerin yaşam standartlarını olabildiğince yükseltmeyi sağlamaktadır. Özel gereksinimli bireylerde sporun amacı, gelişimlerine imkân sunarak sporsal aktiviteler ve oyunlarla bireyleri topluma kazandırmaktır. Rehabilitasyon amacıyla gerçekleştirilen sporlar ise özel gereksinimli bireyler sporunun önemli bir dalıdır. Aynı zamanda çeşitli tedavi seçenekleriyle beraber planlanan rehabilitasyonun amaçlarına ulaşmasında önemli bir basamaktır (Avcı, 2019). Özel gereksinimli bireylerde spor geçen yıllarda yeni bir kavram olarak önümüze çıkmakta olup bu alanındaki sporun gelişmesi ve bu alana katılımın günümüzde önceki yıllara göre çok daha fazla olduğu görülmektedir (Çeviker, 2017).

Medyanın da etkisiyle son yıllarda spor halk arasında geniş bir kitleye yayıldı ve politikacılarla iş adamlarının da spora ilgi duymasına olanak sağladı. Böylelikle spor oyun ve yarışma olmaktan ziyade sahip olduğu kitleyi heyecanlandırıp kişilere zevk ve eğlence veren bir seyir aracı da olmuştur. İnsanların spora erken yaşta yönelmeye başlamasıyla birlikte de bilim adamları daha çok performans ve verime neden olacak başka etkenleri aramaya başladılar (Aydoğdu, 2020).

2.14. Özel Gereksinimli Bireylerde Psikolojik ve Sosyal Etkenler

Yaşamımız boyunca ara ara bazı güçlükler ve zor şartlarla karşı karşıya gelebiliriz. Böyle zamanlarda kişilerin o güne kadar yaşamış olduğu tecrübeleri ve kendini yetiştirme şekli bu durumlar esnasında veya sonrasında hem düşünce yapısı olarak hem de duygusal ve davranışsal açıdan göstereceği tepkiler üzerinde önemli

bir yeri vardır. Her anlamda gösterilen tepkiler veya davranışlar kişinin psikolojik açıdan sahip olduğu dayanıklılığa göre farklılık gösterebilmektedir (Özbek, 2018).

Bireylerin bir çok zor şartlar altında yaşadıkları olaylara rağmen bu durumlar sonrasında pozitif kalmayı başararak ruhsal yönden hayatına olumlu olarak devam edebilme yetisi psikolojik sağlamlık olarak tanımlanabilmektedir. Başka bir tanımlamada ise kişilerin yaşadığı olumsuz duygusal durumlar, isteklerin değişken oluşu, ihtiyaçlar karşısında zihinsel olarak gerçekleştirilebilen uyum olarak da açıklanabilir (Yavuz, 2019).

Problem çözme yeteğinin iyi olması, iletişimlerinin iyi olması, hobilerinin olması, yapmış oldukları aktivitelerin yaşamlarına katkı sağladığına inanmaları, ebeveynlerinin yanı sıra başka kişilerle de bağ kurup yakından duygusal destek almaları, karakterlerinin pozitif olması psikolojik sağlamlığa sahip kişilerin bazı özellikleridir (Tekyıldırım, 2019).

Spor yapan kişilere psikolojik olarak mutlu oldukları gibi çevrelerindeki de mutlu ederler, bu durumdan zevk alırlar, işbirliği içinde olabilmeyi, kişiliklerini geliştirmeyi, saygı duymayı ve stresle başa çıkmayı da öğrenirler. Aynı zamanda gelişen irade ve başarıyla beraber saldırganlık, olaylar karşısında yıkıcı ve kırıncı olma, sinirlilik gibi olumsuz duygu ve davranışları pozitif yönde etkileyerek kişiliklerine olumlu katkıda da bulunmaktadır (Yıldırım, 2011).

Sporun tüm bu psikolojik etkilerinin yanı sıra sosyal alanda da etkileri vardır. Kişiler yaşamış olduğumuz toplum içerisindeki davranışları ve sergiledikleri davranışlarla kendilerini gösterirler. Böylelikle diğer kişilerden ayrı ve farklı bir birey olarak var olurlar. Herkes yaşamaya başladığı andan itibaren içerisine doğmuş olduğu toplumla beraber sosyal açıdan gelişmeye başlamaktadır (Ertutar, 2019).

Sporla beraber kişi çevresiyle olan ilişkisi dolayısıyla sosyal iletişim ve etkileşim alanında gelişim gösterir. Katılmış oldukları çeşitli spor ve oyunlar aracılığıyla yeni sosyal roller kazanmada ve kabullenmede de oldukça etkili bir yeri vardır (Karakullukçu, 2020). İnsanların sahip olması gereken bir çok değerler söz konusudur. Her ne kadar aile çok etkili olsa da sporsal faaliyetler sırasında da kişi bu değerleri kazanabilmektedir. Sorumlulukların farkına varmak, disiplin sahibi olmak, fedakar ve adaletli olmak, çok çalışmak, hoşgörüyü sahip olmak ve güven oluşturmak bu değerlerden sadece bir kaçıdır (Acıbunar, 2019). Bu süreç altında

karmaşık bir durumdur. Çünkü bireyler içinde buldukları toplum ve o toplumun gelenek-görenekleri, ailenin sosyal ve ekonomik durumu, toplumun kültürel yapısı gibi daha bir çok etken sosyal özelliklere sahip olmamızda çok büyük rol oynamaktadır. Özel gereksinimli bireylerde ise bu durum daha da hassas bir hal almaktadır (Karakurt, 2017).

3. MATERYAL METOT

3.1. Çalışmanın Katılımcıları

Çalışmamıza Samsun, Ordu, Ankara ve Giresun illerinin sporcu kulüplerinde 18 yaş üstünde spor yapmakta olan görme özel gereksinimli(28 erkek), işitme özel gereksinimli(28 erkek), bedensel özel gereksinimli(26 erkek) ve diğer(27 erkek) olmak üzere toplamda 109 gönüllü katılmıştır.

3.2. Etik Kurul İzni

Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne 5287 sayılı dilekçe ile yapmış olduğum başvuru sonucunda 26.02.2021 tarihli ve 2021-183 karar nolu etik kurul başvurum oy birliği ile kabul edilmiştir.

3.3. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanan 9 demografik soru sorulmuştur. Bu sorularda yaş, cinsiyet, branş, kaç yıldır spor yaptıkları, spora başlama nedenleri, lisans durumu, özel gereksinim türü, yardımcı ekipman durumu ve birden fazla özel gereksinim durumuna sahip olup olmadıkları bulunmaktadır.

3.4. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)

Katılımcılara 2018 yılında geliştirilmiş olan ve toplamda 22 maddeden oluşan ESKMÖ ölçeği sunulmuştur. Ölçek 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk'tur. İçsel motivasyon 12 (1-12) madde, dışsal motivasyon 5 (13-17) madde, motivasyonsuzluk 5 (18-22) maddeden oluşmaktadır. Motivasyonsuzluk alt boyutu olumsuz, diğer iki alt boyut olumlu maddelerden oluşmaktadır. İçsel motivasyon ve dışsal motivasyon sorularının puanlamaları "Kesinlikle Katılmıyorum=1, Kısmen Katılıyorum=2, Orta Düzeyde Katılıyorum=3, Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5" şeklindedir. Ancak motivasyonsuzluk alt boyutunun puanlaması ters derecelendirilmiştir ve 1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1 şeklinde değerlendirilmiştir (Demir ve ark., 2018).

3.5. İstatistiki Değerlendirme

Toplanan veri SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerden alınan değerlerin normallik testleri için örneklem grubu 50'den büyük olduğu için Kolmogorov-Smirnov testi kullanıldı. Veriler normal dağılım gösterdiği için İndependet t testi ve Tek-Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Homojenliği sağlamayan veriler Games-Howell testi ile Post-Hoc Çoklu

Karşılaştırma testi yapılmıştır. İstatistiksel değerler %95 güven aralığında ve $p < 0,05$ ve $p < 0,01$ anlamlılık düzeylerinde değerlendirmeye alınmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Normal dağılım tablosu

Ölçek	Alt boyutlar	\bar{x}	s.s	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha	(α) Güvenirlik Kat Sayısı
				(Skewness)	(Kurtosis)		
Spora Katılım Motivasyonu	İçsel Motivasyon	60,52	13,80	-1,709	1,490	0,983	0,795
	Dışsal Motivasyon	21,05	5,95	-1,821	1,863	0,959	
	Motivasyonsuzluk	19,34	4,31	-1,696	2,001	0,775	
N= 109							

Ölçek alt boyutlarının çarpıklık, basıklık ve güvenirlik kat sayısı değerleri Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcıların kişisel bilgileri

Yaş	N	%	Spora başlama nedeniniz	N	%
18-24	56	51,4	Psikolojik	66	60,6
25-30	38	34,9	Sağlık	16	14,7
31-40	15	13,7	Sosyal	27	24,7
Toplam	109	100	Toplam	109	100
Lisans Durumu	N	%	Özel gereksinim türü	N	%
Evet	33	30,3	İşitme	28	25,7
Hayır	76	69,7	Görme	28	25,7
Toplam	109	100	Fiziksel	26	23,9
Kaç yıldır spor yapıyor (n=109)	Ort.	s.s	Diğer	27	24,8
	7,42	4,54	Toplam	109	100

Katılımcıların demografik değişkenleri Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Yaşa göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

		N	$\bar{x} \pm s.s$	f	p	Games-Howell*
İçsel Motivasyon	18-24 (1)	56	63,42±9,91	4,513	0,013	1>2
	25-30 (2)	38	55,26±17,37			
	31-40 (3)	15	63,00±13,12			
	Toplam	109	60,52±13,80			
Dışsal Motivasyon	18-24	56	22,69±4,27	5,371	0,006	1>2
	25-30	38	18,76±7,34			
	31-40	15	20,73±5,82			
	Toplam	109	21,05±5,95			
Motivasyonsuzluk	18-24	56	19,91±3,82	4,227	0,017	3>2
	25-30	38	17,84±5,20			
	31-40	15	21,06±1,94			
	Toplam	109	19,34±4,31			

* 0,05 seviyesinde anlamlı farklılık

Katılımcıların yaş kategorilerine göre motivasyon alt boyutlarının çoklu karşılaştırılması Tablo 4.3'de verilmiştir. Tabloya bakıldığında, içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.4.Spor türüne göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

		N	$\bar{X} \pm ss$	F	t	df	p
İçsel Motivasyon	Bireysel sporlar	62	62,06±12,65	4,635	1,311	88,961	0,193
	Takım sporları	47	58,48±15,10				
Dışsal Motivasyon	Bireysel sporlar	62	21,90±5,24	6,494	1,669	85,074	0,099
	Takım sporları	47	19,93±6,67				
Motivasyonsuzluk	Bireysel sporlar	62	19,53±4,17	0,426	0,509	107	0,612
	Takım sporları	47	19,10±4,51				

Katılımcıların yaptıkları branşa göre motivasyon alt boyutlarının karşılaştırılmasını Tablo 4.4’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında, içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$)

Tablo 4.5. Spora başlama nedenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

		N	$\bar{X} \pm ss$	F	p
İçsel Motivasyon	Psikolojik	66	59,89±14,88	0,238	0,788
	Sağlık	16	62,50±10,90		
	Sosyal	27	60,88±12,87		
	Toplam	109	60,52±13,80		
Dışsal Motivasyon	Psikolojik	66	20,81±6,37	0,130	0,878
	Sağlık	16	21,43±4,81		
	Sosyal	27	21,40±5,64		
	Toplam	109	21,05±5,95		
Motivasyonsuzluk	Psikolojik	66	19,28±4,46	0,460	0,633
	Sağlık	16	20,25±3,64		
	Sosyal	27	18,96±4,35		

Katılımcıların spora başlama nedenine göre motivasyon alt boyutlarının karşılaştırılmasını Tablo 4.5’de verilmiştir. Tabloya baktığımızda, içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.6.Sporcu lisans durumuna göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

	Sporcu Lisans Durumu	N	$\bar{X} \pm ss$	F	t	df	p
İçsel Motivasyon	Evet	33	60,66±13,51	0,120	0,071	107	0,943
	Hayır	76	60,46±14,02				
Dışsal Motivasyon	Evet	33	20,54±5,66	0,009	-0,587	107	0,558
	Hayır	76	21,27±6,09				
Motivasyonsuzluk	Evet	33	19,69±3,78	1,336	0,554	107	0,581
	Hayır	76	19,19±4,53				

Katılımcıların lisans durumuna göre motivasyon alt boyutlarının karşılaştırılması Tablo 4.6’da verilmiştir. Tabloya bakıldığında, içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.7. Gereksinim türüne göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

	N	$\bar{X} \pm ss$	f	p	Games-Howell*	
İçsel Motivasyon	İşitme (1)	28	65,03±5,12	2,021	0,115	-
	Görme (2)	28	60,00±13,52			
	Fiziksel (3)	26	60,88±12,99			
	Diğer (4)	27	56,03±19,22			
	Toplam	109	60,52±13,80			
Dışsal Motivasyon	İşitme	28	23,89±1,89	4,013	0,010	1>3 1>4
	Görme	28	21,25±5,91			
	Fiziksel	26	20,23±5,35			
	Diğer	27	18,70±8,02			
	Toplam	109	21,05±5,95			
Motivasyonsuzluk	İşitme	28	21,64±1,61	11,202	0,001	1>2 1>4 3>2 3>4
	Görme	28	18,25±4,30			
	Fiziksel	26	21,07±3,22			
	Diğer	27	16,44±5,15			
	Toplam	109	19,34±4,31			

* 0,05 seviyesinde anlamlı farklılık

Katılımcıların gereksinim türüne göre motivasyon alt boyutlarının çoklu karşılaştırılması Tablo 4.7’de verilmiştir. Tabloya bakıldığında, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.8. Kullanılan ekipman türüne göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının karşılaştırılması

	N	$\bar{X} \pm ss$	f	p	Games-Howell*	
İçsel Motivasyon	Alt ekstremite ekipmanları (1)	13	60,46±10,38			
	İşitme cihazları (2)	28	65,03±5,12			
	Görme araçları (3)	20	61,15±12,45	1,740	0,163	
	Ekipman kullanmayan (4)	48	57,64±17,66			
	Toplam	109	60,52±13,80			
Dışsal Motivasyon	Alt ekstremite ekipmanları	13	20,53±4,17			
	İşitme cihazları	28	23,89±1,89			
	Görme araçları	20	22,15±5,23	4,543	0,005	2>4
	Ekipman kullanmayan	48	19,08±7,37			
	Toplam	109	21,05±5,95			
Motivasyonsuzluk	Alt ekstremite ekipmanı	13	21,30±1,88			
	İşitme cihazları	28	21,64±1,61			1>4
	Görme araçları	20	18,55±4,05	6,721	0,001	2>3 2>4
	Ekipman kullanmayan	48	17,81±5,17			
	Toplam	109	19,34±4,31			

* 0,05 seviyesinde anlamlı farklılık.

Katılımcıların kullanılan ekipman türüne göre motivasyon alt boyutlarının çoklu karşılaştırılması Tablo 4.8'de verilmiştir. Tabloya bakıldığında, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.9.Katılımcıların spor yılına göre Spora katılım motivasyonu alt boyutlarının korelasyonu

		İçsel Motivasyon	Dışsal Motivasyon	Motivasyonsuzluk	
Spor Yılı	Yapma	r	0,132	0,032	0,252**
		p	0,173	0,741	0,008
		n	109	109	109

** 0,01 seviyesinde anlamlı ilişki

Katılımcıların spor yaşına göre spora katılım motivasyonu alt boyutlarının korelasyonu Tablo 4.9’da verilmiştir. Tablo incelendiğinde, spor yaşı ile motivasyonsuzluk arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). İçsel ve dışsal motivasyon alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Özel gereksinimli bireyler üzerine farklı alanlarda ve amaçlarda yapılmış birçok çalışma vardır. Bu çalışmaların bir kısmı motivasyonu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmalar göstermektedirki farklı gelişime sahip olan kişilerde yaş, cinsiyet, özel gereksinim türü, spor yapma alışkanlığı, sosyal ve psikolojik etkenler gibi birçok durum motivasyonu etkilemektedir. Bu etkilenme olumlu ya da olumsuz yönde olabilir. Gereksinim türü veya bu durumdan etkilenme düzeyi de motivasyonu etkilemektedir. Bu kişileri sosyalleştirmek, özgüvenlerini arttırmak, bağımsız bireyler haline getirebilmek için motivasyon da büyük bir öneme sahiptir. Bu araştırma özel gereksinimli bireylerin motivasyonlarını etkileyen durumları, spora yönelmelerindeki etkenleri, motivasyonsuzluğa sebep olan nedenleri incelemek ve gereksinim türüne göre karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmamıza 18 yaş üstünde görme, işitme, fiziksel özel gereksinim ve diğer grubu olmak üzere toplamda 100 birey katılım sağlamıştır. Tablo 4.1’de kullanılan ölçeğin çarpıklık, basıklık ve güvenilirlik kat sayısı değerleri verilmiştir.

Tablo 4.2’ye baktığımız zaman çalışmamızdaki katılımcıların 18-24 yaşında olanlar %51,4 (n=56), 25-30 yaşında olanlar %34,9 (n=38) ve 31-40 yaşında olanlar %13,7 (n=15) olarak bulunmuştur. Katılımcıların %30,3’nün (n=33) sporcu lisansı varken, %69,7’sinin (n=76) sporcu lisansı bulunmamaktadır. Katılımcılar ortalama $7,42 \pm 4,54$ yıldır spor yapmaktadır. Spora başlama nedeni ise %60,6’sı (n=66) psikolojik nedenlerden, %14,7’si (n=16) sağlık nedenlerden ve %24,7’si (n=27) sosyal nedenlerden spora başlamışlardır. Özel gereksinim türü katılımcıların %25,7’si (n=28) işitme gereksinimli, %25,7’si (n=28) görme gereksinimli, %23,9’u (n=26) fiziksel gereksinimli ve %24,8’i (n=27) diğer gereksinimli olarak bulunmuştur.

Araştırmamızda yaşa göre spora katılım motivasyonu tablo 4.3’de verilmiştir. Elde edilen verilerde ölçeğin tüm alt boyutlarında ($p < 0,05$) değerinde anlamlılık vardır. İçsel motivasyon alt boyutunda yaş gruplarını kendi aralarında karşılaştırıldığında 18-24 yaşında olanlar ile 25-30 yaş arasında olanlar arasında yaşın küçük olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Dışsal motivasyon alt boyutunda yaş gruplarını kendi aralarında karşılaştırıldığında 18-24 yaşında olanlar ile 25-30 yaş arasında olanlar arasında yaşın küçük olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Motivasyonsuzluk alt boyutunda yaş gruplarını kendi

aralarında karşılaştırıldığında 31-40 yaşında olanlar ile 25-30 yaş arasında olanlar arasında yaşın büyük olanlar aleyhine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Yalçın (2015), Türkiye işitme özel gereksinimli bireyler futsal şampiyonasına katılan futsal sporcularına özgü yapmış olduğu çalışmada yaşa göre elde edilen verilere bakıldığı zaman 3 alt boyutta bu açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>0,05$), başarı gereksinimi güdüsü düzeyinde ise ($p<0,05$) değerinde anlamlılık olduğunu bildirmiştir. Ahmed (2019), Duhok ilindeki futbol kulübü oyuncularının yaratıcı fikirleri ve motivasyonları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma yapmıştır. Yaşa göre motivasyondan elde ettiği sonuçlara göre $p<0,05$ değerinde anlamlı farklılık bulmuştur. Yeşilyurt (2019), rekreatif bisikletçilerde motivasyon, öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaç doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Motivasyon türlerini yaşa göre değerlendirdiğinde özerk ve kontrollü motivasyonda anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşırken ($p<0,05$) motivasyonsuzlukta anlamlı fark olmadığını bildirmiştir ($p>0,05$). Balkis (2019), elit seviyedeki tenisçilerin görev ve ego yönelimi hedeflerinin başarı motivasyonuna olan etkisini araştırmıştır. Yaş değişkeniyle motivasyonu incelediğinde başarıya yaklaşma ve başarısızlıktan kaçma güdüsü alt boyutunda anlamlı farklılık bulamazken $p>0,05$, güç gösterme güdüsü alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Kavas (2018), voleybolcuların başarı motivasyonları üzerinde bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında yaş değişkenine göre sporda motivasyonu değerlendirmiş ve elde ettiği sonuçlarda güç gösterme, başarı gereksinimi, başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarında anlamlı farklılık bulamazken ($p>0,05$), başarısızlıktan kaçınma güdüsü alt boyutunda anlamlı farklılık olduğunu söylemiştir ($p<0,05$). Eri (2018), futbol oynayan altyapı sporcularında algılanan ebeveyn tutumları ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yaş değişkenine göre motivasyona baktığında güç gösterme ve başarıya yaklaşma alt boyutlarında anlamlılık olmadığını ($p>0,05$); spora özgü başarı motivasyonu ve başarısızlıktan kaçma alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu belirtmiştir ($p<0,05$). Şen (2018), ortaokul ve lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonunu araştırmıştır. Yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonuna baktığında başarı statü, takım üyeliği ruhu, fiziksel uygunluk/enerji harcama, arkadaş ve yarışma alt boyutlarında anlamlı fark elde etmiştir ($p<0,05$), hareket/aktif olma ve beceri gelişimi alt boyutlarında anlamlılık bulamamıştır ($p>0,05$). Bingöl (2017) destekleme ve yetiştirme kurslarına katılan ortaokul

öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarını incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Katılımcıların yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonlarına baktığında eğlence ve yarışma alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu ($p<0,05$); diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmiştir ($p>0,05$). Artut (2016), Avrupa'daki sualtı hokeyi sporcularının spora katılım motivasyonlarını belirlemek için bir çalışma yapmıştır. Yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonunu değerlendirdiği zaman beceri gelişimi, eğlence, fiziksel uygunluk ve hareket alt boyutlarında anlamlı fark bulamazken ($p>0,05$); takım ruhu, başarı ve yarışma alt boyutlarında anlamlı farklılık elde ettiğini bildirmiştir ($p<0,05$). Yalçın ve ark. (2017), beden eğitimi ve spor yüksek okulunda öğrenim gören kadın sporcular üzerinde bazı değişkenler açısından motivasyonu araştırmıştır. Yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonunu incelediğinde başarı alt boyutunda 27 yaş ve üstünde olanlar ile 18-20 ve 21-23 yaş arasında olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulmuştur ($p<0,05$). Takım ruhu alt boyutunda 18-20 yaş arasındaki öğrenciler ile 27 yaş ve üstünde olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğunu bildirmiştir ($p<0,05$), bunun yanı sıra diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark elde edememiştir. Kaman ve ark. (2017) tenis sporcularının spor katılım motivasyonlarını araştırmıştır. Yaşa göre motivasyonda yapmış olduğu incelemede başarı/statü alt boyutunda ($p=0,00<0,05$) ve yarışma ($p=0,01<0,05$) alt boyutunda anlamlılık olduğunu tespit etmiştir. Yukarıda belirtmiş olduğumuz çalışmalar araştırmamızı destekler niteliktedir.

Literatürü incelediğimiz zaman çalışmamız bulgularından farklı sonuçların da olduğu görülmektedir. Aksoy (2021), aktif spor yapan bireylerin Covid-19'a yakalanma kaygısının spora özgü başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yaş grubu değişkenini değerlendirdiği zaman ölçeğin alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir ($p>0,05$). Mentş (2021), üniversite öğrencilerinin e-spor rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu üzerinde bir çalışma yapmıştır. Yaş durumuna göre motivasyon puan ortalamalarını karşılaştırdığında anlamlı bir sonucun olmadığını söylemiştir ($p>0,05$). Başka bir çalışmada Sönmez (2018), bedensel özel gereksinimli bireylerin motivasyonu üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın yaş değişkenleri sonuçlarına baktığımız zaman hiçbir alt boyutta anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Aydoğdu (2020), özel gereksinimli elit sporcular üzerinde yaptığı bir araştırmasına B2, B3 görme özel gereksinimli

bireyler ve tekerlekli basketbol branşında aktif spor yapan kadın ve erkek sporcular katılmıştır. Araştırmada yaş değişkeniyle kullanılan ölçeğin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Cirit (2021), takım sporu ve bireysel spor yapanların batıl inanç düzeylerinin başarı motivasyonu üzerindeki etkisini araştırmıştır. Spora özgü motivasyon ile yaş değişkeni arasında yapmış olduğu analiz sonucunda ölçeğin hiçbir alt boyutunda anlamlılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Karataş (2021), sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye katılım motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Yaşa göre fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu değişkenini incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Yılgin (2021), rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engellerinin ve motivasyonun yaşam becerilerine olan etkisini incelemek için bir çalışma yapmıştır. Yaş değişkeni ile katılım motivasyonuna baktığı zaman anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Ergin ve ark. (2019), 12-14 yaş arası badminton sporcuları üzerinde yapmış olduğu çalışmada spora katılım motivasyonunu yaş değişkeni bakımından incelemiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Şirin (2008), 12-15 yaş arasındaki futbolcu kızların spora katılım motivasyonları üzerinde bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında yaşa göre motivasyonu değerlendirdiği zaman ölçeğin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Soyer ve ark. (2010), sporcuların başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkiyi incelemek için bir çalışma yapmıştır. Elde ettiği sonuçlarda yaşa göre motivasyonu değerlendirdiği zaman istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir ($p>0,05$). Çalışmamızın sonuçları literatür ile farklılık göstermektedir. Literatürde örnek gösterdiğimiz çalışmaların tümünün kadın ve erkek grupları ile yapılması ve çalışmamızın sadece erkek grubundan oluşmasının bu farklılığı ortaya çıkardığını düşünmekteyiz.

Tablo 4.4 spor türüne göre, 4.5 spora başlama nedenine göre ve 4.6 sporcu lisans durumuna göre sporcu motivasyonları tablolarını incelediğimiz zaman bu alanlarda anlamlı bir farklılık olmadığını görmekteyiz ($p>0,05$). Tablo 4.4’de içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarının ortalamalarını değerlendirildiğinde, bireysel spor yapan katılımcıların ortalamaları takım sporu yapanlara göre yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Tablo 4.5’de ise İçsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarının ortalamalarını değerlendirildiğinde,

içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzlukta sağlık nedeni ortalamaları psikolojik ve sosyal nedenler ortalamalarına göre yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır. Son olarak tablo 4.6'da içsel ve motivasyonsuzluk alt boyutlarının ortalamalarını değerlendirildiğinde, sporcu lisansına sahip katılımcıların ortalamaları sporcu lisansına sahip olmayanlara göre yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır. Dışsal motivasyon alt boyutunda ise sporcu lisansına sahip olmayanların ortalaması daha yüksekti.

Literatürde yer alan çalışmalarda spor türüne göre motivasyon değişkeninden elde edilen sonuçlara bakıldığında zaman çalışmamızla benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Koç (2021), bireysel ve takım sporlarında zihinsel dayanıklılığın umutsuzluk ve başarı motivasyonu açısından etkilerini incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada spor yapma kategorisine göre sporda başarı motivasyonunu değerlendirdiği zaman elde ettiği sonuçların anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir ($p>0,05$). Baysal (2019), okul sporu yapan ortaöğretim öğrencilerinin spora katılım güdüsü ve başarı motivasyonu üzerine bir inceleme yapmıştır. Spor branşına göre motivasyon değişkenine baktığında ölçeğin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığını sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Böke (2018), elit güreççi ve futbolcuların başarı motivasyonunu farklı değişkenler açısından incelemiştir. Yapmış olduğu araştırmada branşa göre motivasyonu değerlendirdiği zaman istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Bozkurt (2014), okul sporlarına katılan öğrencilerin katılım motivasyonu, başarı algısı ve özyeterlikleri üzerine araştırma yapmıştır. Araştırma verilerini spor türüne göre değerlendirirken erkek ve kadın katılımcıları ayrı olarak ele almıştır. Erkek katılımcıların spor türüne göre motivasyonlarını incelediği zaman istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Literatürde yer alan bu çalışmalar sonuçlarımızı desteklemektedir.

Spor türüne göre elde edilen çalışmalar incelendiğinde farklı verilerin de olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Demir ve ark. (2018), özel gereksinimli bireylerle yaptığı çalışmada branşa göre motivasyonu incelediği zaman anlamlı farklılık olduğunu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Literatürde başka çalışmalara baktığımız zaman Sönmez (2018), bedensel özel gereksinimli bireyler üzerinde yaptığı çalışmada branşa göre motivasyon değişkenini incelediği zaman istatistiksel bir anlamlılık olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Akköse (2020), lise öğrencilerinin dijital oyun

oynama motivasyonlarının fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu üzerinde bir araştırma yapmıştır. Spor branşının fiziksel aktiviteye katılım motivasyonunu değerlendirdiğinde 3 alt boyutta da anlamlılık olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Cirit (2021), takım sporu ve bireysel spor yapan kişiler üzerinde yapmış olduğu çalışmada spor branşına göre motivasyonu değerlendirdiği zaman yalnızca güç gösterme güdüsü alt boyutunda anlamlı bir farkın olduğunu ve bu farkın takım sporu yapan katılımcıların lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Çiftçi (2018), spora katılım motivasyonlarının kişilik özellikleriyle olan ilişkini araştırmak için bir çalışma yapmıştır. Spor branşına göre rekreasyonel egzersiz motivasyonunu değerlendirdiği zaman rekabet alt boyutunda anlamlı bir fark bulmuştur ($p<0,05$) ve bu farkın takım ve dövüş sporu yapanların lehine olduğunu söylemiştir. Ölçeğin eğlence ve sosyal alt boyunda da $p<0,05$ değerinde anlamlılık bulmuş ve bu anlamlılığın takım ve doğa sporları yapanların lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı alt boyutta takım ve raket sporları arasında anlamlılık olduğunu ve bu sonucun takım sporları yapanların lehine olduğunu tespit etmiştir. Son olarak beceri gelişimi alt boyutunda dövüş sporları ve fitness yapanlar arasında elde ettiği anlamlılığın dövüş sporu yapan bireyler lehine olduğunu söylemiştir. Navruz (2018), seçili takım sporlarında mücadele eden lise öğrencilerinin müsabaka öncesi durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin motivasyon üzerindeki etkisini araştırmıştır. Spor branşına göre motivasyonu incelediği zaman güç gösterme ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarında anlamlı fark olmadığını ($p>0,05$), başarısızlıktan kaçma güdüsü alt boyutunda anlamlılık olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Yıldırım, (2017) üniversite takımlarında mücadele eden sporcuların spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörleri incelemek için bir araştırma yapmıştır. Spor yaşına göre motivasyonu incelediğinde yarışma alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Bu sonuçlar çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermemektedir. Bu farklılığın literatürde yer alan bu çalışmalarla farklı yaş kategorilerinde ve alanlarda araştırılmasından kaynaklanabileceğini düşünmekteyiz.

Spor türüne göre motivasyonu literatürde incelediğimiz zaman çalışmamızı destekler nitelikte araştırmaların çok az olduğu görülmüştür. Yiğit (2019), öğrencilerin spor özgü başarı ve motivasyon düzeyleri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Lisans durumuna göre motivasyonu değerlendirdiği zaman istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$).

Sporcu lisans durumuna ilişkin çalışmaları incelediğimiz zaman sonuçlarımızdan farklı veriler olduğunu görmekteyiz. Akbulut (2021), ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde liderlik algıları, beden eğitimi dersine yatkınlıkları ve motivasyonlarını karma yöntemle araştırmıştır. Lisanslı spor yapma durumuna göre birinci uygulama ve ikinci uygulama değerlerini karşılaştırdığı zaman tüm alt boyutlarda birinci ve ikinci uygulama arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Motivasyonsuzluk alt boyutu puanlarının arttığı, diğer tüm alt boyutların puanlarının ise azaldığı görülmüştür. Taşpınar (2019), farklı liglerde oynayan futbolcuların ruh halleri ile motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Lisans yılına göre motivasyon değişkenini incelediği zaman başarısızlıktan kaçma güdüsü alt boyutunda anlamlı farklılık bulamazken ($p>0,05$), güç gösterme ve başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Araştırmamızdan farklı sonuçlar gösteren bu çalışmaların literatürde lisans durumuna göre motivasyon üzerine olan değerlendirmelerin çok az ve yetersiz olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Yapılacak olan yeni araştırmalarda değerlendirildiği zaman farklı sonuçların elde edilebileceğini savunmaktayız.

Tablo 4.7’de gereksinim türüne göre sporda motivasyon değişkenine baktığımız zaman dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk değerlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Dışsal motivasyon alt boyutunda gereksinim türünü kendi aralarında karşılaştırıldığında işitme gereksinimi olanlar ile fiziksel gereksinimi olanlar arasında ve işitme gereksinimi olanlar ile diğer gereksinimi olanlar arasında işitme gereksinimi olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Motivasyonsuzluk alt boyutunda gereksinim türünü kendi aralarında karşılaştırıldığında işitme gereksinimi olanlar ile görme gereksinimi olanlar arasında ve işitme gereksinimi olanlar ile diğer gereksinimi olanlar arasında işitme gereksinimi olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Motivasyonsuzluk alt boyutunda gruplar arasında fiziksel gereksinimi olanlar ile görme gereksinimi olanlar arasında ve fiziksel gereksinimi olanlar ile diğer gereksinimi olanlar arasında fiziksel gereksinimi olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Bozkurt ve ark. (2019), bedensel, işitme ve özel gereksinimli bireyler ile yapmış olduğu çalışmada içsel ve dışsal motivasyonda anlamlı bir fark bulamazken ($p>0,05$), motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı fark elde etmiştir ($p>0,05$). Bağcı (2017),

özel gereksinimli bireylerin motivasyonunu farklı bir alanda incelemiştir. Bunu da turizme katılma ve kısıtlamaları üzerine yapmıştır. Özel gereksinim türüne göre arayış ve kaçış motivasyonuna baktığı zaman anlamlılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p=0,001$). Araştırmamızla paralellik gösteren bu çalışmalar elde ettiğimiz verileri destekler niteliktedir. Gereksinim türüne göre motivasyon değerlendirmeleri yetersiz sayıda görülmüştür. Çalışmamızdan farklı sonuçlara sahip veriler görülmemiştir.

Çalışmamızdaki özel gereksinimli bireylerin kullandığı ekipman türüne göre motivasyonu incelediğimizde elde edilen sonuçlar Tablo 4.8’de verilmiş olup dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarında anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0,05$), dışsal motivasyon alt boyutunda kullanılan ekipman türünü kendi aralarında karşılaştırıldığında işitme cihazları kullanan ile ekipman kullanmayanlar arasında işitme cihazları kullanan katılımcılar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Motivasyonsuzluk alt boyutunda kullanılan ekipman türünü kendi aralarında karşılaştırıldığında alt ekstremitte ekipmanı kullananlar ile ekipman kullanmayanlar arasında, işitme cihazları kullananlar ile görme cihazları kullananlar arasında ve işitme cihazları kullananlar ile ekipman kullanmayanlar arasında işitme cihazları kullananlar ile alt ekstremitte ekipmanı kullananlar katılımcılar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Bu veriler ışığında dışsal motivasyonda elde ettiğimiz sonucun bireylerin özgüven düzeylerinden, stigmadan, sosyalleşmeyle ilgili yaşadığı veya yaşayabileceği gibi durumlardan kaynaklanabileceğini düşünüyoruz. Çünkü ekipman kullanmayan bireylerin hayatlarına daha bağımsız devam edebildiği gibi fiziksel açıdan da görünür bir duruma sahip olmama ihtimalleri vardır. Buna karşın işitme cihazı kullanan bireyler hem çevresindeki insanlara ve faktörlere biraz daha bağlı yaşamakla beraber, algılamak/algılanmak, anlaşılabilir konuşma, iletişim kurmak gibi durumlarda zorlanabilmektedirler. Bu ve benzer durumlardan dolayı işitme cihazı kullanan bireyler çevreden daha fazla takdir kazanma duygusu, alkışlanmak, belli bir popülerliğe sahip olma kriterlerinden motivasyon açısından daha fazla etkilenebileceklerini söyleyebiliriz. Motivasyonsuzluk kişinin hedeflemiş olduğu davranışı gerçekleştirmesini ve bu davranışla sonucu arasında ilişki sağlayamaması, yapmış olduğu katılım sonrasında elde edebileceği sonuçlarla bağlantı gerçekleştirememesi durumudur. Motivasyonsuzluk alt boyutunda elde ettiğimiz sonuçları bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimiz zaman alt ekstremitte ekipmanı kullanan kişilerin

kullanmayanlardan daha çok motivasyonsuzluğa kapılmasını benlik kaygısının yüksek olması, stigma, bazı durum yada kişilere bağlı kalmak zorunda olmak, fiziksel görünüm gibi durumlardan etkilendiğini düşünmekteyiz. Çünkü günümüzde fiziksel görünüşün getirmiş olduğu algı bu tutumları etkilemektedir. İşitme cihazı kullanan kişilerde elde edilen sonuçta buna benzemektedir. Görme aracı olarak kullanılan gözlük günümüzde hem ihtiyaç hem aksesuar olarak kullanımı yaygın olan bir araçtır. Dolayısıyla toplumda çok fazla etkiye sahip olmamaktadır. Bu alt boyutta elde edilen sonuçların bu ve benzer nedenlerden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Son olarak spor yılına göre (Tablo 4.9) motivasyonu incelediğimiz zaman motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlılık varken ($p<0,05$), içsel ve dışsal motivasyon alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Bozkurt ve ark. (2019), yapmış olduğu çalışmada spor yaşı değişkeni sonuçlarında motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlılık varken ($p<0,05$), içsel ve dışsal motivasyon alt boyutlarında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p>0,05$). Pişkin (2021), lisede öğrenim gören sağlıklı bireyler üzerinde motivasyon araştırması yapmıştır. Okul takımı sporcularından oluşan çalışma grubunun spor yaşına göre değerlendirdiği zaman sadece bir alt boyutta anlamlı bir fark olduğunu söylemiştir ($p<0,05$). 4 yıldan fazla spor yapan kişilerin 1 yıl spor yapan kişilere göre daha çok motivasyona sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Turhan (2021), sağlıklı bireyler üzerinde motivasyon araştırmış ve spor yaşına göre değişkenliğe bakmıştır. Güç gösterme güdüsü alt boyutunda anlamlı bir fark olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Bu sonucun da 6 yıldan fazla spor yapan bireylerin 1 yıl ve daha az spor yapan bireylerden daha yüksek motivasyona sahip olduklarını söylemiştir. Kesler (2020), elit güreşçiler üzerinde yapmış olduğu araştırmada spor yaşı ile sporda güdülenme ölçeğinin 5 alt boyutunun 4'ünde anlamlı farklılık olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Nar (2021), 9-14 yaş grubu tenis sporcularında algılanan ebeveyn tutumları ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemek için bir çalışma yapmıştır. Spor yaşına göre motivasyonu incelediği zaman başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutunda anlamlı fark olmazken ($p>0,05$), güç gösterme ve başarısızlıktan kaçma güdüsü alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p<0,05$). Özen (2019), Y ve Z kuşağı taekwondo sporcularının çok boyutlu mükemmeliyetçi düzeylerinin sporda güdülenme ve başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Spor yaşına

göre motivasyonu değerlendirdiğinde sadece güdülenme ölçeğinde uyarıcı yaşama alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Altunbaş (2018), üniversite öğrencilerinin özyeterlik düzeyleri ile spora katılım motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve spor yaşına göre motivasyonu değerlendirdiği zaman takım üyeliği ve yılmama alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p < 0,05$). Zorlu (2017), atletizm branşındaki sporcuların kişilik özelliklerinin başarı motivasyonuna etkisini araştırmıştır. Spor yaşına göre motivasyonu değerlendirdiği zaman başarı motivasyon toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır ($p < 0,05$). Çetin ve ark., (2008) spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörleri incelemiştir. Spor yılına göre motivasyon değişkenini incelediği zaman takım üyeliği/ruhu ve arkadaş alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Yukarıdaki literatüre bakıldığında hem özel gereksimli bireyler hemde sağlıklı sporcular üzerinde yapılan çalışmaların sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçlar motivasyon üzerinde spor yaşının önemli bir kriter olduğunu göstermektedir.

Literatürde çalışmamızda elde ettiğimiz verilerden farklı sonuçlarında olduğu görülmektedir. Eroğlu (2018), elit güreşçilerle farklı branşlardaki sporcuların başarı motivasyonlarını incelemek için bir araştırma yapmıştır. Motivasyonu spor yılı değişkenine göre incelediğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p > 0,05$). Yanar ve ark. (2017), tenis ve badminton sporcularının sporcu kimlik algısı ve başarı motivasyon düzeyleri arasındaki farklılıkları incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Elde ettiği sonuçlarda spor yılına göre motivasyonu değerlendirdiği zaman istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır ($p > 0,05$). Bu sonuçlar çalışmamız verilerinden farklı sonuçlar içermektedir. Elde edilen bu farklılıkların kullanılan ölçeğin farklı olması, spor yılı değerlerinin farklı değerlerde alınarak incelenmesinden kaynaklanabileceğini düşünmekteyiz.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın bulguları incelendiğinde branşın, spora başlama nedeninin ve katılımcıların lisansının olup olmasının motivasyon üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında bazı alanlarda çalışmamızdan farklı sonuçlarında olduğu görülmektedir. Ancak bu farkın çalışma gruplarındaki farklar, kullanılan ölçek, yaş grubu gibi değişkenlerden kaynaklandığını düşünmekteyiz. Yaş değişkeninin motivasyon üzerinde tüm alt boyutlarda anlamlılık içerdiği sonucuna ulaştık. Özel gereksinim türü ve ekipman türüne göre ele aldığımızda iki alt boyutta (dışsal motivasyon, motivasyonsuzluk) anlamlı farka ve motivasyon üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaştık. Son olarak spor yaşına göre değerlendirdiğimizde motivasyonsuzluk alt boyutunda elde ettiğimiz anlamlılığın da bireylerin üzerinde yüksek düzeyde pozitif etki ettiğini görmekteyiz.

Çalışma sonuçlarımız göz önünde bulundurularak aşağıdaki önerileri verebiliriz;

- 1- Motivasyonu etkileyen bir çok farklı değişken çalışmalara katılarak benzer çalışmaların yapılabileceğini düşünmekteyiz.
- 2- Türkiye'deki özel gereksinimli bireylerin motivasyonu ve spora olan motivasyonu konularında yeteri kadar çalışma olmadığı görülmüş ve bu alanda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu söyleyebiliriz.
- 3- Cinsiyet faktörünün özellikle spor motivasyonunda farklılıklar yarattığı çalışmamızda ortaya konulmuştur. Bu nedenle bundan sonraki çalışmaların kadınlar ve erkekler üzerinde ayrı ayrı yapılmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz.
- 4- Farklı yaş gruplarında yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.
- 5- Özellikle ergenlik öncesi ve adolesan gruplarda benzer çalışmalara ihtiyaç olduğunu görmekteyiz.
- 6- Özel gereksinimli bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda kullanılan ekipman türünün önemli bir değişken olabileceğini ve yapılacak olan çalışmalarda yer verildiğinde farklı sonuçların da elde edilebileceğini düşünüyoruz.

7. KAYNAKÇA

- Acıbunar, O. (2019). *Farklı spor branşlarındaki bedensel engelli sporcuların sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Ahmed, A. H. (2019). *Duhok ilindeki futbol kulübü oyuncularının yaratıcı fikirleri ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Van, Türkiye.
- Akbulut, V. (2021). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin dönüşümsel liderlik algıları, beden eğitimi dersi yatkınlıkları ve motivasyonlarının karma yöntem aracılığıyla incelenmesi*. Doktora Tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye.
- Akköse, H. N. (2020). *Lise öğrencilerinin dijital oyun oynama motivasyonları ile fiziksel aktiviteye katılım motivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Aksoy, S. (2021). *Aktif spor yapan sporcuların pandemi sürecinde covid-19 salgınına karşı yakalanma kaygı düzeyi ile spora özgü başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tekirdağ ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Alpdoğan, S. S. (2020). *Down sendromlu ve normal gelişim gösteren çocukların izokinetik kas kuvveti, denge ve esneklik parametrelerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye.
- Altunbaş, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin özyeterlik düzeyleri ile spora katılım motivasyonları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye.
- Arslan, Y., Şahin, H. M., Gülnar, U., & Şahbudak, M. (2014). *Görme engellilerin toplumsal hayatta yaşadıkları zorluklar (Batman merkez örneği)*. Yaşam Bilimleri Dergisi; Cilt 4 Sayı 2, Batman Üniversitesi, Batman, Türkiye.
- Artut, V. (2016). *Avrupa'daki sualtı hokeyi sporcularının spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Spor Yönetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye.
- Atalay, S. (2019). *Görme engelli 5. Sınıf öğrencilerinin fen dersine yönelik tutum, öz yeterlik ve motivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye.
- Avcı, O. (2019). *Tekerlekli sandalye basketbol sporcuları ile ampute futbol sporcularının üst ekstremite fiziksel uygunluklarının değerlendirilmesi ve*

- karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.
- Ay, M. (2021). *Bireysel spor yapan sporcuların saldırganlık düzeyleri ile benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler altında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye.
- Aydoğdu, M. (2020). *Engelli sporcularda narşisizm ve saldırganlık düzeylerinin başarı motivasyonu üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde, Türkiye.
- Aytaç, Ö. Y. (2016). *Hafif ve orta derece sensorinöral işitme kayıplarında Türkçe Matris Testi kullanılarak konuşma anlaşılabilirlik düzeyinin işitme cihazlı ve işitme cihazsız sonuçlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Bağcı, E. (2017). *Engelli bireylerin turizme katılma motivasyonları ve kısıtları*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye.
- Bakır, N. (2017). *Elazığ ilindeki işitme engelli ve işitme engeli bulunmayan bireylerin fiziksel parametrelerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Balkis, F. (2019). *Elit seviyedeki tenisçilerin görev ve ego yönelimi hedeflerinin başarı motivasyonlarına etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Baysal, Ş. (2019). *Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin spora katılım güdüsü ve başarı motivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Bingöl, T. (2017). *Destekleme ve yetiştirme kurslarına katılan ortaokul öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarının incelenmesi (Bitlis-Tatvan örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ağrı, Türkiye.
- Bozkurt, E. (2019). *Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocukların annelerinin çocuklarındaki otizm semptomlarının şiddetine göre psikolojik dayanıklılık ve başa çıkma tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Bozkurt, Ş. (2014). *Okul sporlarına katılan öğrencilerin katılım motivasyonu, başarı algısı ve özyeterliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye.

- Bozkurt, T. M., Demir, G. T., & Dursun, M. (2019). *Bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının incelenmesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi; Cilt:12 Sayı:67, Türkiye.
- Böke, S. (2018). *Elit güreşçi ve futbolcuların başarı motivasyonunun farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçi İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Cirit, Ö. (2021). *Takım sporu ve bireysel spor yapan sporcuların batıl inanç düzeylerinin başarı motivasyonuna olan etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Türkiye.
- Çakmak, S. (2011). *Görme engeli olan bireyler için hazırlanan otobüse binme becerisi öğretim materyalinin etkililiği*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türkiye.
- Çakmakçı, G. (2021). *Savunma sporları ile ilgilenen sporcularda başarı motivasyonu*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Rize, Türkiye.
- Çam, İ. (1990). *Sporda bir olgu olarak motivasyon ve motivasyonun sportif performans üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Çetin, M. Ç., Şirin, E. F., Çağlayan, H. S., & İnce, A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, Türkiye.
- Çeviker, A. (2017). *Bedensel engelli spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin, antrenörlük mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Çiftçi, M. C. (2018). *Spora katılım motivasyonlarının kişilik özellikleriyle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye.
- Çolak, M. (2016). *Prelingual sensörinöral işitme kaybı nedeniyle koklear implant tatbik edilen olguların karşı kulağında konvansiyonel işitme cihazı kullanımının dil gelişimine ve işitme performanslarına olan etkisinin belirlenmesi*. Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Dağdevir, A. (2019). *Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların çoklu zeka ve kinestetik zeka türünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye.
- Dalbudak, İ. (2019). *18- 20 yaş arası spor yapan ve yapmayan B2 ve B3 görme engelli bireylerin duygusal zeka ve saldırganlık düzeyleri bakımından incelenmesi*. Doktora Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.

- Dalmış, E. (2013). *Yüksek işlevli otizm ve asperger sendromu tanılı çocuklarda ileri derecede zihin okuma becerileri öğretimi programının etkililiğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye.
- Danışlı, M. (2020). *Spor yapan ve yapmayan işitme engelliler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması: (Van ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Van, Türkiye.
- Demir, G. T., & İlhan, E. L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*; Cilt 21 Sayı:1, Türkiye.
- Demir, G. T., İlhan, E. L., Esentürk, O. K., & Kan, A. (2017). *Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği (ESKMÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:16, Sayı:1, Türkiye.
- Demir, Ş. (2021). *Down sendromlu çocuklarda denge ve yürüyüşün değerlendirilmesi*. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı, Ankara, Türkiye.
- Demir, T. (2019). *Spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin solunum fonksiyon parametrelerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.
- Demirbaş, D. (2021). *Otizmlili çocuğu olan ebeveynlerin otizme yönelik söylemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Doğan, M. (2020). *Biyoloji öğretmen ve biyoloji öğretmen adaylarının down sendromu hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye.
- Eliöz, M. (2018). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu spor Bilimleri Fakültesi lisans ders notları*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye.
- Ergin, R., Ermiş, E., Erilli, A., & Ağaoğlu, S. A. (2019). 12-14 yaş badminton sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: 17, Sayı:3.
- Eri, E. (2018). *Futbol oynayan altyapı sporcularında algılanan ebeveyn tutumları ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Eroğlu, Ş. (2018). *Elit güreşçiler ile farklı branşlardaki sporcuların başarı motivasyonunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.

- Ertekin, G. (2020). *2-6 yaş down sendromlu bireylerde alt ekstremite problemlerinin yürümeye etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Anatomi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
- Ertutar, M. Ö. (2019). *Beden eğitimi ve sporun ortaokullarda bulunan zihinsel engelli öğrencilerin sosyalleşmelerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Van, Türkiye.
- Fadıloğlu, E. (2019). *Otizm spektrum bozukluğu tanılı çocukların otizm spektrum bozukluğu olmayan kardeşlerinde yürütücü işlevlerin değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Güler, H. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin boş zaman engellerinin boş zaman motivasyonlarına etkisinin araştırılması (Bartın Üniversitesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bartın, Türkiye.
- Günel, İ. (2019). *Algılanan hizmet kalitesinin sporcuların spora özgü motivasyonu üzerine etkisi: Türkiye olimpiik hazırlık merkezlerinde eğitim alan sporcular üzerine bir uygulama*. Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.
- Işık, H. (2019). *Fiziksel engelli çocuklarda ev egzersiz programına uyum ve bunu etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.
- Kaman, M. B., Gündüz, N., & Gevat, C. (2017). *Tenis sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi*. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 15, Türkiye.
- Kandaş, G. (2019). *Otizimli çocuğa sahip annelerin depresyon, umutsuzluk ve tükenmişlik düzeylerinin çocuğun otizm ağırlık derecesine göre karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Karakaş, İ. (2019). *Buz hokeyi sporcularının spora özgü başarı motivasyon düzeyleri ve genel öz yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye.
- Karakullukçu, A. (2020). *İşitme engelliler için sosyalleşme ölçeği geliştirme çalışması ve sporun sosyalleşme düzeyine katkısının incelenmesi*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye.
- Karakurt, A. G. (2017). *Zihinsel engelli bireylerin sosyalleşmesinde sportif aktivitelerin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
- Karakuzulu, E. Ç. (2018). *Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*.

Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye.

- Karataş, B. (2021). *Sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteye katılım motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi Hakkari ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Karharman, A. (2019). *Elit dağ koşusu sporcularında pozitif algı ve zihinsel dayanıklılık düzeylerinin başarı motivasyonu üzerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Kavas, E. T. (2018). *Voleybolcuların başarı motivasyonu düzeylerinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye.
- Kavlak, B. (2019). *Otizmlili çocuklara uygulanan düzenli fiziksel aktivite programının bazı motorik özelliklere etkisi*. Bilim Uzmanlığı Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye.
- Kaya, M. (2003). *13-15 yaş grubu spor yapan görme engellilerin statik ve dinamik denge etkinliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Keleş, S. (2021). *Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan öğretmenlerin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi: Adıyaman/Çelikhan örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.
- Keskin, S. A. (2008). *18-30 yaş arası spor yapan görme engelli bireyler ile 18-30 yaş arası spor yapan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü personellerinin işitsel basit reaksiyon zamanlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Kesler, E. (2020). *Elit güreşçilerde bilinçli farkındalık, sürekli optimal performans duygu durumu, spora katılım motivasyonu ve stres düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rekreasyon Anabilim Dalı, Türkiye.
- Koç, İ. (2021). *Bireysel ve takım sporlarında zihinsel dayanıklılığın umutsuzluk ve başarı motivasyonu bakımından etkilerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye.
- Kolayış, H., Sarı, İ., & Köle, Ö. (2015). Takım sporlarıyla uğraşan kadın sporcuların imgeleme güdülenme ve kaygı puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:13, Sayı:2, Türkiye.
- Kurtoğlu, A. (2017). *Türkiye'deki görme engelliler okullarındaki spor yapan ve yapmayan görme engelli öğrencilerin fizyolojik ve motorik özelliklerinin*

- karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye.
- Kuru, E., & Abakay, U. (2009). Güreş grekoromen genç milli takım sporcularının başarı motivasyon düzeylerinin, sportif tecrübe ve antrenman sıklığı açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:11, Sayı:1, Türkiye.
- Menteş, Ç. (2021). *Üniversite öğrencilerinin e-spor rekreasyon faaliyetlerine yönelik katılım motivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çanakkale, Türkiye.
- Miribrahimova, N. (2020). *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi çocuk kardiyoloji bilim dalında doğuştan kalp hastalığı nedeniyle izlenen down sendromlu hastaların retrospektif değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana, Türkiye.
- Mirze, F. (2020). *Uyarlanmış beden eğitimi ve oyun çalışmalarının down sendromlu bireylerin fiziksel uygunluk düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muş, Türkiye.
- Nar, A. (2021). *9-14 yaş grubu tenis sporcularında algılanan ebeveyn tutumları ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.
- Navruz, A. (2018). *Seçili takım sporlarında mücadele eden lise öğrencilerinin müsabaka öncesi durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin motivasyon düzeylerine olan etkisinin incelenmesi (Ankara ili ölçekli)*. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye.
- Özbek, E. (2018). *Engelli çocuğa sahip anneler ile engeli olmayan çocuğa sahip annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin depresyon açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Türkiye.
- Özen, A. (2019). *Y ve Z kuşaklarındaki taekwondo sporcularının çok boyutlu mükemmeliyetçilik düzeylerinin sporda güdülenme ve başarı motivasyonu ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
- Pişkin, A. E. (2021). *Rize'de lise düzeyinde öğrenim gören okul takımı sporcularının spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Rize, Türkiye.
- Saatcı, F. Z. (2019). *60-72 aylık işitme kayıplı ve işitme kayıplı olmayan çocuklarda erken okuryazarlık becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.

- Saltık, K. (2021). *Otizm spektrum bozukluğu olan altı yaşındaki çocukların problem davranışları ile anne baba tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Selçuk, R. (2017). *Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarda çift görev odaklı denge egzersizlerinin denge ve öğrenme üzerine etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Sert, G. (2020). *Otizimli çocuklarda uygulanan farklılıkla öğrenme egzersizlerinin denge ve üst ekstremite koordinasyonu üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Düzce, Türkiye.
- Sınır, G. E. (2020). *Özel öğrenme güçlüğü tanısı almış ve almamış öğrencilerin problem çözme, dikkat becerileri ve yönetici işlevlerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüner, G., Bayansalduz, M., & Tetik, B. (2010). Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1, Türkiye.
- Sönmez, B. Y. (2018). *Bedensel engelli sporcuların spora özgü başarı motivasyonlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçem Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ağrı, Türkiye.
- Şahin, E. (2016). *Sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Düzce, Türkiye.
- Şahin, Y., & Kaya, E. (2021). Türkiye ve Portekiz kadın futbol liglerinde mücadele eden sporcuların içsel ve dışsal motivasyon tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1, Türkiye.
- Şen, M. (2018). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonunun incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.
- Şinikoğlu, P. (2017). *Mental retardasyon tanısı almış çocuklar ile normal gelişim gösteren akranları arasında plastik sanatlar üzerinden bir karşılaştırma çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Şirin, E. F. (2008). Futbolcu kızların (12-15 yaş) spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1, Türkiye.
- Şirin, E. F., & Hamamioğlu, Ö. (2008). Uzak doğu spor branşlarındaki (taekwondo, karate, judo) sporcu gençlerin spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:12, Sayı:2, Türkiye.

- Taşpınar, H. A. (2019). *Farklı liglerde oynayan futbolcuların ruh halleri ile motivasyonları arasında ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye.
- Tekyıldırım, A. (2019). *Engelli bireylere sahip ailelerin psikolojik sağlamlık ve bakıcı yük değerlendirmesi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Tıñoğulları, B. (2018). *Çocuğunda işitme engeli olan ve olmayan annelerin stresle baş etme tarzı, sosyal destek düzeyi ile çocuklarının sosyal uyum becerisini değerlendirmeleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Tuğ, S. (2011). *Özel öğrenme bozukluğu, dikkat eksikliği hiperaktivite tanısı almış çocuklarda depresyon ve kaygı düzeylerinin nörogelişimsel, eğitsel, kültürel ve sosyal özellikleri temelinde araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Turhan, M. Ö. (2021). *Sportif uygulamalarda müziğin etkisi ile spora özgü başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muş, Türkiye.
- Uğur, S. (2021). *Egzersiz ve sporun down sendromu olan çocuklar üzerine etkileri: Sistematik bir derleme*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye.
- Uyar, Y. (2019). *Spor farkındalığı ölçeğinin geliştirilmesi ve toplumun spor farkındalıklarının değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Ünlütürk, S. (2021). *Otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve özgül öğrenme bozukluğu tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin geniş otizm fenotipi düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
- Yalçın, İ. (2015). *İşitme engelli futsal sporcularının başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye.
- Yanar, Ş., Can, Y., & Kıranvırdı, Ö. (2017). *Tenis ve badminton sporcularının sporcu kimlik algısı ve başarı motivasyon düzeyleri arasındaki farklılıkların incelenmesi*. *Spor Eğitim Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, Türkiye.
- Yavuz, S. (2019). *Bedensel engelli sporcuların psikolojik sağlamlık ve bilişsel esneklik düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Aksaray, Türkiye.
- Yeşilçufa, T. (2021). *Rekreatif aktivitelere katılan down sendromlu ve otizmlili bireylerin ailelerinin yaşam memnuniyeti ile sürekli kaygı durumlarının*

- incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Rekreasyon Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
- Yeşilyurt, C. (2019). *Rekreatif bisikletçilerde motivasyon, öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaç doyumu arasındaki ilişkinin analizi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye.
- Yiğit, Ş. (2019). Öğrencilerin spora özgü başarı ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Researcher, Cilt:7, Sayı:1, Türkiye*.
- Yiğiter, S. (2005). *Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğüne ilişkin bilgi düzeyleri ile özel öğrenme güçlüğü olan çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Yıldırım, Ç. (2020). *İş hayatında 25-45 yaş arası fiziksel engelli bireylerin istihdamı iş sağlığı ve güvenliği; bir araştırma örneği*. Yüksek Lisans Tezi, T.C İstanbul Rumeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Yıldırım, M. (2017). Üniversite takımlarında mücadele eden sporcuların spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, Türkiye*.
- Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye.
- Yıldız, Y. (2019). *Bireysel ve takım sporcularının sportif karakterlerinin ve zeka boyutlarının sportif başarı motivasyonları üzerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.
- Yılın, A. (2021). *Rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engellerinin ve motivasyonun yaşam becerisine olan etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
- Yılmaz, A., Kırımoğlu, H., & Kaynak, K. (2018). A., Kırımoğlu, H., & Kaynak, K. (2019). *Türkiye görme engelliler yüzme şampiyonasına katılan sporcuların spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, Cilt:3, Sayı:10, Türkiye.
- Yılmaz, G. (2021). *Paralimpik sporcuların spora katılım motivasyonlarının, engellerinin, kolaylaştırıcılarının ve sportif sorunlarla başa çıkma becerilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye.
- Zorlu, E. (2017). *Atletizm branşındaki sporcuların kişilik özelliklerinin başarı motivasyonuna etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım

Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Tezli
Yüksek Lisans Programı, Ankara, Türkiye.

EKLER

Ek.1

ENGELLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ (ESKMÖ)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.	1	2	3	4	5
2.Spor özgür hissettirir.	1	2	3	4	5
3.Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.	1	2	3	4	5
4.Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.	1	2	3	4	5
5.Spor sayesinde engelimle başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5
6.Spor kazanmak bana haz verir.	1	2	3	4	5
7.Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.	1	2	3	4	5
8.Spor kişisel gelişimimi artırır.	1	2	3	4	5
9.Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
10.Spor dayanıklılığımı artırır.	1	2	3	4	5
11.Spor kas kütlemini artırır.	1	2	3	4	5
12.Spor yapınca kendimi iyi hissederim.	1	2	3	4	5
13.Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.	1	2	3	4	5
14.Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
15.Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.	1	2	3	4	5
16.Spor benim için sosyal güvence aracıdır.	1	2	3	4	5
17.Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.	1	2	3	4	5
18.Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.	1	2	3	4	5
19.Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.	1	2	3	4	5
20.Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.	1	2	3	4	5
21.Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.	1	2	3	4	5
22.Branşımda ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.	1	2	3	4	5

Ek.2

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
26.02.2021	2	2021/183

KARAR NO: 2021-183

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Özlem YILMAZ ve Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat ELİÖZ 'ün araştırmacı- danışman olduğu "Özel Gereksinimli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonunun İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 5287 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Özlem YILMAZ ve Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat ELİÖZ 'ün araştırmacı- danışman olduğu "Özel Gereksinimli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonunun İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ÖZ GEÇMİŞ

Fotoğraf

Özlem Yılmaz, Ordu Kız Teknik ve Meslek Lisesi'ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi'nden 2018 yılında OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Lisans programına girdi.

Öğrenci no: 18220425

ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0001-8503-9403>